

ქვეყნიუხსნ

სოციალისტური პოლიტიკური, ეკონომიური და ლიტერატურული ჟურნალი.

კვირა, 26 ივნისი
1927 წ.

ჩედაქცია და ქანტორა
რუსთაველის პროსპექტი, № 22, ოთახი 20. ტელ. № 23-87
ლია ყველ დღე, გარდა კვირა-ღვინისა, დღის 9-1 საათამდე.

№ 23

ჟურნალის შინაარსი

შეთარე — ზაქარის ოფიციალურად გახსნის გამო; პროკურატორისა და გამცემლობის ქსელში — ყარბი; ნოე უორდენისა და ნოე რამსფილის წერილები; პარიზის სა-პროკურატორი დირექტივები — აღ. ხელაძე; უფროხილდით

— ე. მაკარაძე; კურობეცია პაისისათ — ივ. გომართელი; რა ქნას საქართველომ — ლეო შენგელაია; ემიგრაციის მუ-ღაღების გეგმები და საბჭოთა საქართველოს საქმიანობა — ს. ლიაძე.

ზაქარის ოფიციალურად გახსნის გამო

დღეს ქართველი ერის ცხოვრებაში ისტორიული დღეა.

26 ივნისი ელექტრონის ასოებით აპრიალდება საქართველოს ისტორიაში. გავკანდივრდებით და ვიტყვით: ასეთი დღეა დღე რამდენიმე საუკუნეა, რაც არ გათენება ქართველ ერს, როგორც ამ დღის კულტურული, ისე მის პოლიტიკური მნიშვნელობით.

მებრძოლი ისლამის ორ დიდ სახელმწიფოებს შორის სოლიდით შეჭრილი საქართველო მრავალ საუკუნეთა განმეკობლობაში იბრძოდა არა თავისი ძველი კულტურის ასაყვევებლად, — ამისთვის მას ვინ მოაკლდა? — არამედ თავისი ფიზიკური არსებობის შესანარჩუნებლად...

ის იმდენად დაუძლურდა ამ დაუსრულებელ ომებში, რომ ვერ შესძლო თავის საკუთარ ფეხზე დგომა და იძულებული შეიქნა „ეკონომიზმუნე“ რუსეთისთვის შეეფარებოდა თავი. სამართლიანობა მოითხოვს ვთქვათ, რომ თავისი პირობებზე რუსეთმა ქართველი ხალხი იხსნა ფიზიკურად განადგურებისაგან. მაგრამ, სანდვიეროდ, მან წაიბათა საქართველოს დამოუკიდებლობის ყოველგვარი ნიშანი-წყალი. მან გაუქმდა საქართველოს მისი, კარგო იყო თუ ცუდი, — პოლიტიკური დამოუკიდებლობა. მან პირველ დღესვე გამოაცხადა საქართველო სამეფო რუსეთის ერთ-ერთ გუბერნიად. ის მიუხედავად იმისა შეუღდა ქართველი ხალხის ძველი კულტურის მოსპობას და ქართველი ხალხი თავის საკუთარ ოჯახში „იბოროდ-ტყმა“ გამოაცხადა.

თავისთვის რეგულირებულ ვითომ განათვისებულ რუსეთის იმპერიაში მცხოვრები ყველა ერები, მაგრამ სანამ რუსეთის რეგულირების საქმე მენშევიკ-სტერვის ლიდერების მხრით ხელში ჩაიგდებოდა, რუსეთის ერთი თავისუფლები-ბაქ წყალზე ფიქლით დაწერილი თამასქი გამოდგა. ყურების მთავარად ხალხს წარმოადგენდნენ შეტრე-ბის ნებისაყ არ აძლევდა ირბოქ მთლიანად უტარანს. ამა რა ანგაბიშ გაუქმდა იგი ისეთ პატარა ერებს, რო-გორიც საქართველო, სომხეთი, ან აჭრებუჯანია? და

ძირითადი კერენსკის მთავრობის სამხედრო ემისარი ამა-ერ-კვეკასიაში ცნობილი დიმიტრი დონსკოი ნების არ აძ-ღებდა რეგულირებულ ქართველ ხალხს, ქართველ მუ-შებსა და მღვდებს შეიარაღებული ძალა შეეჭმათ კოსტრ-რეგულირების წინააღმდეგ.

მაგრამ გავარდა ოქტომბრის რევოლუციის შემო-ღობისგრა რუსეთში მოხინადრე ყველა ერების მონობის ჯგუფები. ყველა ერები განათვისებულდენ ნაძალადევი-ნევიდან ნაკარხანევი ურთიერთობისაგან. ყველა ისინი დამორღენ ერთმანეთს მხოლოდ იმტრბო, რომ აღდგათ-ნათ თავისი დაკარგული ერთგული სახე, აღდგინათ თავისი საკუთარი, თვითმპყრობელობის მერ გათვალის-პოლიტიკური დამოუკიდებლობა, აღდგინათ თავის სა-კუთარი კულტურა, მოეწინათ თავთავის საკუთარი ადგი-ლი რუსეთის ყოფილი იმპერიაში... და შემდეგ თავისი სა-კუთარი ნება-სურვილითა და შენებენ შეეჭმნათ ერთი უძლეველი კავშირი, რომელსაც ვერაფერს დაეკნენთ გა-შაგებული მტრების მსახურის ხელი...

ამოგულ შეიქნა ჩვენს დროს უდიდესი და უძლეე-რესი სამჭოთა ვაგმირი, რომლის მსგავსიც არ ახსოვს ისტორიას.

აგერ შვიდი წელიწადია, რაც ქართველი ხალხი ამ დიდი კავშირის სრულუქმდებლობაში წევრია. შვიდი წელი-წადია, რაც ის უზრუნველყოფილია გარეშე მტრებმ თავდასხმისაგან. შვიდი წელიწადია, რაც ის ძირღებ და-ქიმული შეშბის თავისი ქვეყნის აღმშენებლობის საქმეს, შვიდი წელიწადია, რაც ის თავისი საკუთარ ხელღობთ-ქმნის თავისი სუვერენობის, თავისი ლამაზი, „საიბო-ღა და სამიხის“ ქვეყნის სრული დამოუკიდებლობის საფუ-ძვლებს.

ამ დამოუკიდებლობის საფუფეთს საფუძველი ზა-ქარისა, რომისა...

ამით იწყება სრულიად ახალი ერა ქართველი ხალ-ხის ცხოვრებისა. ოდესღაც ძლიერი, მაგრამ მტრებისგან ძლიერი და მონობის უღელში შეშბელი ერი, რომელიც საუკუნეთა განმეგობაში მძლუმბული იყო სისხლის-რუხი ელგრა თავისი დამოუკიდებლობისათვის, დღეს,

26 ივნისს, ინზორციულმა თავის შევლის-ძველ ნატივსა, ხალხს პოლიტიკური დამოუკიდებლობა არ შეიძლება წარმოედგინათ განუყოფელად. ხალხის დამოუკიდებლობის, მისი სუვერენიტეტის მთავარი საძირკველი მკონობია. თუ ეს დამოუკიდებელი მგარობა არ არის, თუ იგი დაოლეულია, შეუძლებელია სახელმწიფოს პოლიტიკური არსებობა.

სუ ა თვალსაზრისით მიუდგებით საკითხს,—სხვა შიდაგმა კი ჩვენთვის სრულიად მიუღებელია.—უნდა დავიკვთათ, რომ ზაქისი, როინჰისი და ყოველი ის, რაც დღეს საბჭოთა საქართველოში ეტოდება, უღიღისი საფუძველია საქართველოს პოლიტიკური დამოუკიდებლობისა.

ჩვენ დღეს არ შეუძლებია ზაქისის ეკონომიკურ მშენებლობაზე ლაბარაკს. ეს ჩვენ ვეძიეთ ჩინი გაზეთის იმ ნომრში, რომელიც ჩვენ ზაქისის ფაქტურად ამოწავის დღეს გამოვიყენო. დღეს ჩინეთის უფრო საყურადღებოა ზაქისის პოლიტიკური მნიშვნელობა.

ეგრეობაში გადასწვლილი ყოყილი ადამიანები ქიოყანას უშეკიცებენ, კომუნისტები იმპერიალისტებმა არიან და საქართველოს უღებებენ. ზაქისი, რომისაზე და სხვა ასეთი საფუძველი ადამიანებობა სრული წინააღმდეგობა ყოყიანია—რამიშვილის ასეთი ჩინებობა.

რა არის იმპერიალიზმი? იმპერიალიზმის ყველაზე უფრო ახასიათებს მტაცებლობა. ის ართმებს თავის გავლენას ქვეშე მყოფ პატარა სახელმწიფოს მთელ სიღრმეებს, ართმებს ნელ მასალას, ამოწავებს ცენტრში და უბრუნებს უკან შხა-შხარეულ ფაბრიკებს, რომელსაც ერთი-ორად და სამად აძიებს მას. იმპერიალიზმი ამდობებს ცენტრის პერიფერიების სარეალიზაციას. ასე იქცევიდა ჩინეთი და სხვაგან რუსეთის თვამყარებლობა, ასე იქცევიდა და იქცევა დღესაც ყველა იმპერიალისტური სახელმწიფო.

იმპერიალისტური სახელმწიფოს გავლენის ქვეშ მყოფი ხალხი იძულებულია შეღამ ცენტრის შეყოყობებზე.

რას ეტადეყა დღეს საბჭოთა საქართველოში? დღეს საბჭოთა საქართველო სრულიადც არ ფიქრობს სხვის იმედებით ცხოვრებას. ის თავის საკეთარი წილადივე იქებს ნაეთს... შავრამ მას ზალს ნაეთიქ არ დაიწყოებდა. მას დღეს ოლიგარქულად გასწილია ზაქისი ახლდეს 38 ათასი ცხენის მუშა ძილას. როინჰისი და სხვა ვლასფურები მას მისცემენ სამ ამდენ ძალას... და ეს კი

პროპოგანდისა და გამცემლობის ქსელში

ყოყიანია—რამიშვილმა სასწრაფოც დასდეს ქართველ ხალხს ფიზიკური არსებობა. მათ უყვე თმქეს თავისი საცილისწორი სტრუქტურა, უყვე მოუწოდეს ქართველ ხალხს სრულიად საშვეზე გადასასწვლილთა, უყვე მისცეს მას ზრასანება ზეფრში შეზღი ჩაქცი თავის საკეთარი ხელისუფლება...

ის ორ-სამი კვირია, რაც ქართველ საზოგადოების უფრო მცენებელი ნაწილი მეტის მეტ ნერვიულობას განსცდის. და საბუთიც აქვს. ქართველი ხალხი არასდღეს არ ყოფილა ისე გახვეული პროფეგაციის და გამცემლობის ქსელში, როორც ის დღეს არის... საშველობაზე განხილული ჩინი ყოფილი ადამიანები უსაშველესი ეანტიტურთა უწყობენ ქართველ ხალხს და სულაც არ ფიქრობენ მის მოსალოდნელ უმეტდურებაზე.

ხალხის დაბრაცება, მისი მოტყუებობა, მისი საშველობაში ჩაქვდება ახლო ამბავი არ არის, ათობით და ასობით შეიძლება ნაწილყოფად ჩინი ისტორიიდან ისეთი ფაქტები, როცა ამა თუ იმ ავანტიურისტ ქართველს თავისი ყინისა და პირადი შიგნისის სასწვრავლებზე მიეტყობს ხალხს და ქვეყანაც, მგარეის იმ მოლოატებზე, რომელთანაც ჩვენ დღესა გავაქვს საშვე. ერთი რამით მარც განსხვავდება ყველა სხვა ანაოტიურ ფაქ-

საკმაო იქნება საქართველოს ასაყვეებლად, მისი მეურნეობისა და მრეწველობის სასაბუთო განსაზღვრაში. საბჭოთა საქართველო დღეს უღიდის მუშაობას აწარმოებს უფასოში მიწების მორწყვის საქმეში. ის არც კმაყოფილი იქნება თავის საკეთარი პუტით... მსდებია ფაბრიკები, ჭარხნები, როორც ცენტრში, ისე ახალა სამარხა ქალაქებში და მოხერხებულ პუნქტებში...

საკუთარი საბუთი მასალა, საკუთარი ქარხნები და ფაბრიკები, საკუთარი ფაბრიკა, საკუთარი პუტი! რა არის ყოველი ეს თუ არა ჩინი ერისა და ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური დამოუკიდებლობის უღიღისი საფუძველი?

ენ ქვეშის ყოველივე ამას? ამას ქვეშის საბჭოთა საქართველოს ხელისუფლება იმ მოსკოვის დაშაბები, რომელსაც ყოყიანია—რამიშვილები იმპერიალიზმს განხორციელებდნ ალიარებო.

ამის შემდეგ ყოყიანია—რამიშვილს კიდევ შესწევთ გაშვებობა პარტიული ხალხის, საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ აჯანყებაზე იფიქრო. დღეს საბჭოთა ხელისუფლება ოლიგარქულად ხსნის ზაქისს. ხეალ ოლიგარქულად ჩაყვრება საფუძველი რომისსეს. ის ხდება სწორედ იმ დროს, როცა ყოყიანია—რამიშვილი ემსარება უგზავნიან ქართველ ხალხს აქ აჯანყებების მოსაწყობა. ქვეყნის აღმშენებლობის საქმეში შეზღულ ხალხს ქვეყნის დასახვრებათ მოუწოდებენ...

ამის შემდეგ ვისთვის არის საყვეო, რომ ქართველი ხალხი ეტყვის ამ ქვეყნის დამოუკიდებლობას?

— მოის ჩვენებან. მოვეყოლით. არ გვიწაა თქვენი ეგრეობა, ჩვენ თვითონ ვართ ჩინი დამოუკიდებლობის მქედელით.

უყვე განაფრთმ თავისი გველური სისინი ყოყიანია—რამიშვილმა,—მსოფლიო მურშეგისმთა ყოყიად დეე გეცემქორის მსოფლიო იმპერიალიზმის ქსელში.

ჩინე მათ პასულ ვაესცელებ ნერვებს დაძმული მშველობიანი მუშაობით, ჩინე მათ ექვასუტებში:

ზაქისითი როინჰისითი!

და თუ არ მოვეყვებინე, თუ გვაძლებებენ ჩაქვნი და ნაშვლი თოფზე ვაესცევალოთ. მოზარხანდენ. ჩვენსუ ხელობაც ვეციო!

გაუშვაროსი საბჭოთა დიდ ეკეზორს!

გაუშვაროსი საბჭოთა ნამდვილი დამოუკიდებელი საქართველოს!

გაუშვაროსი ყველა ჩავრელი ცრების ცრთფულ და რაჯეს კომუნისტებს!

ტბიდიან. დღევანდელი მოვალეობების გმიჩრებს ახასიათებს პირადი ურესკობა. პირადი ურესკობებობობა. მათ ახასიათებს ხალხის განწირვა და თავისი ხაკუთარი პერსონიგის გადარჩენის დიდი სურვილი.

ასეთი რამ მართლაც, რომ ახლათა ჩინეს ისტორიაში დიდი მოურთა, როცა სპარსეთის ან ოქალეთის ჯარების მოუძლებობა საქართველოზე, ის უღიდეს რისეს უწყობა და ის ხელში ხმელი ირძობდა: თავის ჯარისკაცებთან ერთად იზარებდა ბძობისას საშვეობებს.

ყოყიანია—რამიშვილი ასე არ ირჯებთან. ისინი გაზიხულან საშველობაზე, და იქიანდ უზარხანდენ ხალხსა აჯანყებით, თქვენს საკუთარ ხელისუფლებას შეეზობილი და, თუ მას დაამარცხებთ, მაშინ ჩინე დამეძახებთ და გავგვამართებთო.

თვითონ ეს გაბატონების მოსურნე ხალხი გაუჭრის ყოველგვარ პროცესში. ის სულაც არ ფიქრობს ვაზიარობის მის მიერ განიცემული ხალხის ბუდი.

იმ დეკლარაციის პრიეტქში, რომელიც ნოე რამიშვილმა იქ ქართველების ხელით გამოუჩვენა ვაშასცხვადელობა მომავალი დროებითი მშაობელობას და რომელიც ჩინე ახალი ზხანს დღევანდელ ნომერში მოგვეყვას,—სხვათა შორის სწორია:

„დროებითა მმართველობა უნდა განცხადოს თავდგომი, რომ ერის წარმომადგენელი უტყვეობი გახსნული ნ. ყოვლიანი მაიარება და რომ დროებით მმართველობა მამინვე გადადგება, როცა საქართველოს ტერიტორიაზე გამოჩნდება ეს მთავარა ან მისი რომელიმე წევრი.“

საბედობის ედგა, რომ მკითხველს უტყვეობს არ ესმის რამისთვის „დღევანდელი“ ამ მუხლის მთელი მნიშვნელობა, ვანსაქუთობით ივეს მიერ ხაზგასმული ადგოვა: **მისი რომელიმე წევრი.**

საქმე შემდეგია—თუ ყოვლიანი-რამისვილის მიერ გზარეყებული ხალხი აჯანყდება, რამისვილი იქვე, სახლდვარზე იქნება მიმალული ისე, როგორც აფიქტოს აფიქტების დროს ბრძანდებოდა. თუ სასწაულო მოხდა და აჯანყებულებმა ვამარჯვეს, რამისვილი ამა ენ მოასწრებს მშა-მზარეულე მოზარანებას. ის დროებით მანდ—სანდა ყოვლიანის „მშობრობა“ მოზარანდებოლის, —მარტო-მარტო აიღებს ხელში სახელმწიფო ძალა-უფლებას, ესე რე ვადიქტატორდება.

ასეთია ამ მხედლების გულდობა. ასეთია მათი ვეკცობა, მათი რეგულიციონობი ბრძოლა.

ვევლა ქურდი, ვევა ყაჩაღი უფრო სიმბატორია მოჭ. რამისვილზე, რადგანაც მინი „რისს“ მინი იქნებია, თავს პირად სიკაცის სსწრის სტენი.

ჩვენი პარიზული „მშობრობა“ კი „რისს“ ვაფუზიან. იმით მათხლოდ სხებში გამოჩაყდა მზობლის ველზე, სხებში აღერევიანებენ სისხლს, ეს სხვისი ხეილი და სხვისი სისხლი „მებრძოლები“ ქართველ ხალხს აჯანყებენ, არაოთი ხელში ვამოკლები თავის საკეთის მთავრობის წინააღმდეგ. იყებენ ბრძოლის, ხაზმრობაში აფიქტენ ხალხს ფიზიკურ არსებობას. და თვითონ კი თათბი ცოლ-შვილით დარბანებულად პარიზში და იქ უცდიან თავის საშინელი „საქმიანობის“ საშინელ შედეგებს. და თუ ეს შედეგები მათი სასარგებლო შექნა, მინი მოზარანდებანი და თავის საკეთის დიქტატორის ვამოკლებად იქნება. თუ ხალხი დამარცხდა, თუ მისი სახელი მთად აღდგება, მინი ისევე სი დარბანდობანი პარიზში, მვე-უტყვეურად ვანაგრძობენ ცხოვრებას და დამარცხებულ ხალხის სისხლს ფასით... ნოე ყოვლიანი კიდევ ერთხელ ამანაყოფა, კიდევ ერთხელ ანაბურებს მყოფი ინტერნაციონალის ლიდერებს ბოლშევიკების ხაზარბოოსანზე, კიდევ ერთხელ ვამოკლებავის ვინაფელ ხალხს ლეკ-კუთხოვებს და ნვევში ცემას რუსთაველის ვიადება.

„ინცა მოკლებს შეუფთავის, სუნილი მახინი ბეკას რაზან“.

და სასქეში მთი ვათავდება.

შემდეგ ვაიღოს წყვილიანი, ითრი, სამი, ხალხს ცოტათი დავშეშებდა ყოვლიანი-რამისვილის ავანტიურით მიყვანებული ყოვლიანი. და ხელ-ახლა დაფხმობებენ მას ათასგანი ვანსაქუთობის ვახებას.

ასე იტყვილებენ ხალხს ეს პარიტი სტულები. თითონ კი ბრძანდებიან ბოუვად და უმზობრ ადვილზე, ბურჟუაზიას ცოხ-სამიბარეში, პარიზში, ინგლისის რეგულიციის მიერ დგენილი იაკობ შიორეკავით, და იქთან კუთხოვებს და სამიქვეწერი ხელებს უგზავნიან ხალხს ბოუფაზონის ათანგრანობასთან ვრითად. ამ მხრით ნოე ყოვლიანი იაკობ შიორეკავით უფრო ბედნიერი. ინგლისის უფედლირი მეთე ხშირად საკუთარი სიკაცისთვის ხედავი აჯანყება თათბი მინიხების ვანსაქუთობის ვადება.

ნოე ყოვლიანი ვე ბრძანდება საუკეთესო აკარაბე, ცხოვრებას არჩებთან ხალხის დღეობით, სწრის ვინადისყო ქვადანზე თავის ბოროტ ვანსაქუთობის იმევე ხალხს დასაულებად, და როცა ამ ხალხის სისხლი იფრება, ის თითქმის ავ არავითარი, ვანაგრძობას თათბის რეზინის ლეკვის, რომელსაც ბრომისვილის სახით ვედვებს და აგრესტებს თავის ძალზე შეხილდებულ შრეველში.

როგორც ავსიტოს ავანტიურაში, ისე დღევანდელში ყოვლიანისა და რამისვილის როლი სულ სხვა და სხვანაირად აქით წარმოდგენილი ჩვენში. თვით ვერდელ წოდებულ „პოლიტიკის ვარემ მდელი“ ინტელიგენციამ ირ ვერ შეხებდნენ ისეთს, რომელიც იმ ბრძანს არ აყენ, რომ სოე რამისვილი ღირსა ქართველი. ხალხის ობსეკია, რომ ეს თუ ოდესმე ხელში ჩაგდება, ხალხი ვანსაქუთობის და უაღრეს სახევის მთავრისი. ყველა იმ ბრძის პრის, რომ სოე ყოვლიანი ვრისა სწრის და სოე რამისვილი მყოფეს აკუთვებს. ბოვირთობი ამას უტყვეობს, რომ თუ სოე რამისვილი სოე ვინადისა დატყვევებული მყავს და რაც უნდა იმის აწერიანებს.

ჩვენ არც ვრითი ეს ბრო სწოლად არ მივეანია. წარტყლი ავანტიურის ვაქტების შესწავლად დავანახებ, რომ რამისვილი და ნ. ყოვლიანი ერთად, მხა შეტვილებული მოქმედებენ. კიდევ მეტა: საქართველოში უცვლელად სრულდებოდა ის დიქტატორი, რაც სოე ყოვლიანი თავისი ხელით დასწრა. ამ ორ ნოეს შორის ვანსაქუთობა მხოლოდ მინი იყო, რომ ყოვლიანი პარიზში იჯდა და იქ უცდიდა „ბრძოლის“ შედეგებს, რამისვილი კი ხაზგანი შეეცქვიდა ლუკა-პახბას და უცდიდა: ანა რაჯარ დამიბებენ „გამართლებული ხალხი“ და ვამადიქტატორებს.

იმასვე ვეუბნებთ ახალი ავანტიურის დიქტატორებში ნოევის ვინა, რომ სოე ყოვლიანის წერილი: „ახსილომ პირველი“ სახელზე დაწერილი ნაყვლ მანენებელი იყის ქართველი ხალხისთვის, კიდევ რამისვილი წერილია. ამ ორ დიქტატორში ვანსაქუთობა მხოლოდ ის პრის, რომ პირველი დაწერილი მყოფი ინტერნაციონალისთვის, მყოფი კი მეორეული ხალხისთვის, მისთვის უშუალოდ სახელმძღვანელო. არსებითად ყოვლიანი სოევ ურჩებს ხალხს აჯანყებას, როგორც რამისვილი. თუ საბჭოთა კავშირის მინაური თუ ვინაფენი ვართულება მუხება, ყოვლიანი ხალხს ურჩებს: „ესეთი პირობებში ს-დ. ვალთა მხარი დიქტატორს იმ ძალბის, რომელიც დიქტატორებმა მოსკოვსა და მის ბატონობას და შეეცლება ეს მოძრაობა მიყვანის ლიდერ-კურ დასქენებად საქართველოსა და შველი კავკასიის მოსკოვინად ჩამოშორებასა და ადგალობივე სუვერენულ მმართველობას შედეგამდე“.

დღეს ჩვენ ამ ვართულებულ ბრობებში უკვე ვსტოვობით, მანსადელი როგორ უნდა მოიქცეს ქართველი ხალხი, თუ მან ყოვლიანის დიქტატორს თუ რინა მრეზინის იმპროპოსტებს და მის ვანებას, აა იმით საწოთა წარმომადგენლებს რომ ვლენ, საბოთია მუხა-კებს, რომ ყოვლიანებს ასწიან... მყოფი ასეთი დიქტატორები რითია უკუ-ვანი რამისვილის დიქტატორები?

თუ რუსეთში ვართულებული მოძრაობა დიქტატორ, ნ. ყოვლიანის რეკრეტა ასეთია: „ახლი ბრობებში ჩვენი ბრძნეს ვამადის მთავრითა ნიციონალური მოძრაობებსა და უქსალებს აშკარა ბრძოლის ყველა მოსკოვარი იმპროპოსტური ვლენებებს, არის ეს ბრძო, თუ რუსეთის იფიციებში და ვართი ნაწილობა“.

ამასვე უფრო დიდა ვამცემლობა შეუძლებლობა. კან-მებისტრია მტყულებლად რომ ნ. ყოვლიანის რეკრეტებში იხილდებოდა მან რომ საკუთარი მოქალაქეობა იმითი დიქტატორი ყოვლიანის ბოლშევიკი პირობაში ვანსაქუთობის ქართველ ხალხზე უფედლირი ქვეწარდ ხალხი არ იქნება, რადგანაც ყველა მოაფრება არა თუ „ვართულებს“ დროს, ამ ვართულების მოლოდინშიავე პირველად ასეთ ხალხს ვაუწყებოდა.

მართალია ნ. ყოვლიანი თავის წერილში იმასაც ამბობს: აჯანყება ურჩობით არ დიქტორი, ჩემს წერილს უკადეთია, მანგამ, ვინაფრებთ, ესა და სხვა ასეთი ფრანგობა მის მიერ დაწერილი მყოფი ინტერნაციონალის ვეგეუტორები წარსაუბრებელია—ნა ჩემი ბოალი: ხალხს ვიდე აიტრანა ბოლშევიკების ტრანია, ჩემს წერილს არ მოუცადა და აჯანყდა.

ეჟ ამ მედლის მყოფი მხარეც არ უნდა დავიფიქტოთ: ვიქვით: აჯანყება არ მოხდა, არც ხალხს სურს უკალა-

ტის თავის ხელისუფლებას. მაგრამ ფორდანიამ ის ზომ მარტო გასცა, რომ დააბნედა იგი ხელისუფლებას.

მაგრამ ამისაც რომ თავი დაიხრებოდა, აქ საყურადღებო რამე არის, რომ ფორდანიამ იმხვე „ისტორიკული“-ში უკვე დაკარგა ამ ვაღი წერილის გამოგზავნის უფლება. რომელიც ის მხოლოდ შესაფერვლად დასცემდა ბრძანებას: აჯანყდითო. მან ეს უფლება ნოე რამიშვილს გადასცა. ფორდანიამ თავის ემისარს სწერს: „არც მე ვაძინებ, ნოე რამიშვილს ვაძინებ“...

...„დაწარენ ნოე რამიშვილს გეტყვიანო“... ნოე ფორდანიას წერილის ეს ორი პარაფრაზი ადვილი ცხადყოფს, რომ იგი არა თუ იღებს ნოე რამიშვილის იმპორტულს თავიდან ბოლომდე, ის პირდაპირ ეუბნება მას: რაც გინდა ის დაწერე, როგორც გინდა ისეთი მინაბარი ჩაიღე ჩემს წერილში, სრულ თავისუფლებას გაძლევ: როდესაც მოისურვებ იმ დროს დაწერე აჯანყება. და ნოე რამიშვილიც სწერს ხალხს თავის სამხელე იმპორტულს. *) ამ ანბანტურებში არის, როგორც წარსული აგვისტოს ანბანტურებში. ეს ორი ნოე თორი არიან ისინი:

ორნი არიან, ტონი არიან, ერთი მიღანი, მიწის ემისარები.

ორივე ცნობა ნოე რამიშვილს ემისარებიან, ორივე ცნობებზე ქართველი ხალხი აჯანყდეს, აქ სისხლი დაღვარონ და ეკრავაში კომუნისტების მოსხლე მტერი კომუნისტების ბარბაროსობაზე დალაპარაკონ...

ეგრძობად დაბრუნებული მუშა-ამხანაგები მოვედ-თხრებოდნენ: როცა აგვისტოს ანბანტურის შემდეგ ნოე ფორდანიამ ვინახული და უქმყოფილება გამოეფუტებოდა, მან ეუბნებოდა:

თავისუფლება უმსხვირავად არც ერთ ერს არ ღირსება. რა დღი საქმეა, რომ საქართველომ თავისუფლებას 30 ათასი კაცი შესწირაოს.

რა დღი საქმეა?

სწორედ ასე ურჩევდა დაწმკელებს ინგლისის დიპლომატა:—რაც მტრ სისხლს დაივსო, მით უფრო ადვილად მიიღებო პოლიტიკურ თავისუფლებას... და დაწმკელები სისხლიდან სცილდნენ უფლებურ ხალხს...

ეს უკვე დღი ხნის ცნობილი გზა ეკრავის იმპერიალისტების ხელში შემყურე პოლიტიკოსებისათვის. და საუბედუროს, ნოე ფორდანიაც ამ მის მიერ ოდესღაც უპროფული გზას დაადგა...

თუ ეს ასე არ იყოს, ნოე ფორდანიამ დიდი ხნის წინედ იტყვდა უარს ნოე რამიშვილზე: დიდი ხნის წინად ამხელდა იგი ქართველ ხალხს:—მე მასთან არაფერი საერთო არა მაქვს; ის უჩემოდ, ჩემს დასუკითხავად, გავხანით წერილებს და გაბრწყინებო. ის ასე უნდა მოქცეულიყო აგვისტოს ანბანტურის შესახებ, ასევე უნდა მოქცეულიყო აგვისტოს შემდეგაც, როცა ნოე რამიშვილი ქართველ ხალხს მოუწოდებდა:—საქართველოში ხიდე და ნათესაუფლები დაფუძუნე და მით კომუნისტების ხელისუფლებას არეც-ღარავა მოუწყუებო.

6. ფორდანიამ ასე არ მოქცა. მან მხოლოდ კოტე ანტონოპოლი მიიწინა დაბალ ცობებზე, მხოლოდ ის გა-მოაქცადა კანონ გარეშე და პარტიიდან მისი გაძევება მოითხოვა:—ის ნაც-დემოკრატების ფენის ხმას აპყრო.

ნოე რამიშვილს ის არ იმეტება. რატომ? იმიტომ, რომ ნოე რამიშვილის გამეტყვე საკუთარი თავის გამეტყვება, მისი დამნაშავეის სკანებ დამბა, თვით ნოე ფორდანიას გასამართლებია.

არსებითად კი ამ ორ ნოეში არავითარი განსხვავება არ არის, და თუ ზოგიერთებში მათში განსხვავების მაინც მოუხდებოდა აქ მხოლოდ ერთგვარ ცრუმორწმუნებას აქვს ადგილი და ამ ორი ნოეს დღევანდელი „მოღვაწეობა“-ს სწორ დაფასებას მხოლოდ ის გაერეობა უშლის ხელს.

*) ჩვენ ამ წერილს დღეს სასესიო გზავნილი და მტობილებს შეძლება აქვე მის უშუალოდ გვეცნოს.

ავტორი

მასხვებს: ერთხელ ს. ს. დ. პარტიის ხელისუფლებით დროს, როცა საქართველოს სხვადასხვა კუთხებში ხმარად აჯანყებები ხდებოდა და გურია მაგონდ იფა, როგორც მენშევიკების ციხე-სიმაგრე, რ. კულდა არ გვეღვა-ნა იკითხას:—როი უნდა ავსნას, რომ გურია არ გვეღვა-ტობსო?—ნოე ფორდანიამ უპასუხა: იმიტომ, რომ ჩვენ-სე მას დღე პურმაროლი აქვს დახარჯული.

სწორედ ამანავე დამყარებული ის ახარი, რომ რას უნდა ავსნოთ არა ჩაიღებოთ ამ ორმა ნოებმა, ყველა ნოე რამიშვილს დააბრალებს, ნოე ფორდანიას კი არ იმეტებენ, რატომ? ალბათ იმიტომ, რომ მასზე ყველას დიდი პურმაროლი აქვს დახარჯული.

***

ასე და ამხარად ჩვენ ვამტყვიებთ ამ უძისოდაც ყველასათვის ანუკა კუმბარბეგბას, რომ ორივე ნოე ერთნაირის ენერგიით აწარმოებენ ქართველი ხალხის აჯანყების პოლიტიკას. და საქმეში ისინი ერთს სულს და ერთ ხორცს უარსადადგენენ, მხოლოდ მათში ის განსხვავება, რომ ფორდანიამ ძმულებული ეკრავის სოციალისტებს, თუნდაც იმავე მეორე იტერნაციონალს გაუწიოს ანუკაიში: ეს კი მას აძილებს ორმავე ბოშტელტრია აწარმოებს: სოციალისტურ უმეოს და რომის პაპასაც. მან ერთსაც უნდა ასმასუბნის და მეორესაც. აი ასლაც: ნოე რამიშვილი კი უფრო პირდაპირია. ჩვენთვის ანუკა, რომ მისთვის სოციალიზმი არ არსებობს, რომ მისთვის ერთი დასი აქვს როგორც მეორე, ისე მესამე იტერნაციონალს. ის ტიპური ფაშისტა და თავმორწმუნე ალიაობებს რომის პაპთან და ინგლისის არქი-ეპისკოპოსთან კავშირის. ის ანბანტურებიც იყო და ასეთად დარჩა. ნოე ფორდანიამ კი ვერ კიდევ ორ დღეისთვის ემსხვირება. აი ასლაც. მეორე იტერნაციონალის გასაგონად სწერს:

„ბოლშევიკებთან ნათუფიერი ბრძოლა შეიძლება მხოლოდ სოციალისტური იდეოლოგიით და მას სასე-პელო უნდა დაეყრდნოს ს-დემოკრატიის მოქმედება“. (იხ. ნ. ფორდანიას, „იხ. მოხიდა“, გვ. 23) და იმავე დროს ის არას-სულდეს არ გაუმხელს იმავე იტერნაციონალს, რომ მას: „რომის პაპთან ჰყავს განსაკუთრებული წარმომადგენელი, ხოლო ინგლისის ელჩის საშუალებით დაეკარგაუ-ლია კენტრენების არქი-ეპისკოპოსთან“.

როცა და სადაც დასტურდება, ისე ეყრდნობა რომის პაპს და ინგლისის არქი-ეპისკოპოსს. სადაც ამას საქ-როდ დანიხავს, ის „სოციალისტური იდეოლოგია“ აპი-რობს ბრძოლას.

რატომ სჩადის ამას ნოე ფორდანიამ, რატომ ორბი-რობს და ორსულოვნობს იგი?

რა ქნას? მან კარად იცის, რომ მეორე იტერნაცი-ონალი და საერთოდ მსოფლიო მენშევიკში დღეს უძლუ-რია, რომ დღეს ის ვერავითარი დახმავების ვერ გაუწიეს მას საბჭოთა კავშირთან ბრძოლაში. სამთავროთ ყველა ქვეყნისა და ჯარის დაწმკებში. ეკლესიის წარმომად-გენლებშია ისინი თუ კაპიტალის, დღეს დარბაზებში არიან საბჭოთა წინააღმდეგ, ამიტომ ის არც ქველ ვებრძობებიან სწევებს კავშირს—გინ იცის იქნება ოდესმე ისინიც გა-მოადგინ და ახალ ბატონებს კართებს. უკრძალს, მათი ბრძანებით ქართველ ხალხს პიროუკაცობა და გამტკელო-ბის ქცეული ხევის.

ნოე ფორდანიას, საუბედუროთ, კარგა ხანია დასწრე-და ეს ყოველად სძაბობს ხელნაშ: მან ორი წლის წინოდ მოუწყო კომუნისტების პლატფორმაზე გადასული ყოფილ-ამხანაგებს უდიდესი პიროუკაცობა. ეს იმდენად დაუწა-რებელი იქნება მისი მომხრეებისათვის,—და გამოიბე-ღბათ: უწინ ჩვენთვისაც დაუფარებული იყო.—რომ თაქ-ნებას მიუცემთ უფრო დაწერილობის შევსებოთ ამ საგან-შე მკითხველის ყურადღება.

მისცეკთ სიტყვა თვით ნოე ფორდანიას: „გასათავისუფლებლად“ (საქართველოს) საქიროა ორი მომენტ: ერთს ბრძოლა და გარეშე ძალის დახმარე-ბა. აქედან ქართველობის ურჩქანა ანტი-მოსკოურ პოზი-ციანზე და მუშაობის გაგრძელება ეკრავაში მოვეცემ;

იმას, რის მიღებაც კი შეიძლება დღევანდელ ისტორიულ ხაზად.

„ახალ გზას“ მიძიებელი განაგრძობენ: ეს პერსიქტურა ჩვენ მოგვყვნის, მარა სანამ ის განხორციელდება, საჭიროა თავი შევფაროთ, პოლშევიკებს შევეყოფოდა და მათი რისხვა ღმობიერებაზე გადავიცვალოთ. (იხ. „ნა მოხა“, ნ. ფორდანი გვ. 23, 1925 წ.).

რა არის ეს თუ არა უდიდესი გამცემლობა? რა არის თუ არა პირდაპირი დამხმარება პირველი ათას მუშებისა და გლეხებისა, რომლებიც უწინ ს.-ლ. პარტიის იყენებ და შეიძლება კომუნისტურ პარტიის შევიდნენ?

საქართველოს გადასაბრუნებელ ჩვენში ს.-ლ. პარტიის წევრების რიცხვი 80 ათას უდრიდა. დღეს ნოე ფორდანი თავის თავს მხოლოდ 16 ათასი კაცის წარმომადგენლებს აცხადებს. რა იქნა პარტიის დანარჩენი 64 ათასი წევრი?

„ახალ გზას“ დაადგენ, კომუნისტების პლატფორმაზე გადავადგენ. კომუნისტურ ხელისუფლებას იკვეთ!

ნოე ფორდანი, ის ნოე ფორდანი, რომელიც გუშინ ამ ხალხის ლიდერი იყო, დღეს გამოსული და მას აბეზღებს: ის კომუნისტებს ეტყობს: არა ენდობი ამათ; ისინი თქვენთან სულითა და გულით კი არ გაემხრონან მხოლოდ „შემართვის პოლიტიკას“ აწურობენ, მათ მხოლოდ თავის გადაჩენას სურთ, ამიტომ „ძროგებით გაფარებენ თავს და ცდილობენ თქვენი რისხვა ღმობიერებაზე შესცვალონ“.

მერე? მერე, როცა მე და ჩემი მთარგმნა მოვალით, ეს „შეპრობა-შემომართვის“ პოლიტიკის მაწარმოებლები, ვითომ ახალ გზაზე“ დამდგარი ხალხი ზურგში მახვილ ჩაგეტყ და ჩვენ, ახალ მეუფეებს, „შემოვიძვირებინა“.

ასე სურს და შეჯდობის ნოე ფორდანი და იმის კი არ ფიქრობს, რომ ეს უდიდესი პროვოკაციაა. თუ ეს „ახალ გზაზე“ შემდგარი ხალხი მართლაც ასეთია, თუ ეს გულითა კი არ ემხრობა საბჭოთა ხელისუფლებას, არამედ მხოლოდ თავის გადაჩენას უნდა და „გამართ-გამომართვის პოლიტიკას“ აწურობებს, რათ უნდა იგი კომუნისტურ ხელისუფლებას? ასეთი „შეპრობები“ მტრებზე ათასწლილ უარესია. ეს ისეთი „ბოკოვანა“ უფრო სასაშია, ხელისუფლებამ თავიდან უნდა მოიშოროს ეს ხალხი. ასეთ ხალხს ყოველი ხელისუფლება ტყვიით უმსაქმინებლბა.

და მართლაც ბენდჟერი ვართ. რომ საბჭოთა ხელი-სუფლებას ფორდანიას არაფერს უჯერის, თორემ მან 64 ათასი ქართველი უნდა დახვრიტოს.

ნოე ფორდანი გამოცდილი მწერალია. მან არ შეიძლება არ იცოდეს, რომ ეს უსაშინლესი პროვოკაცია, არ შეიძლება არ იცოდეს, თუ რა შეიძლება მოჰყვას ასეთ პროვოკაციას მისი ყოფილი ამხანაგებობათვის. მან ჩინებულად იცის, რომ ასეთ „გამართ-გამომართვის“ პოლიტიკის მწარმოებელ ხალხს ყველა ხელისუფლება სიყვდილით დასაჯოს.

მერე ეს საშინელება არ არის. მერე ეს ეპატრება მწუარაა და საზოგადო მიღებაც; რაც უნდა პარტიული ენათაა და არ უნდა იყოს იგი გამრუტებული? არა, ეს არავის არ ეპატრება. და ასეთ საშინელ საქმეს მერე ნოე ფორდანიას აპატრებენ ქართველი მუშები და გლეხები, რაც უნდა ილით პურმარაქოც არ უნდა ჭქონდით იმათ მასზე დაბარულა.

ეს ისეთი ჩიჩქია, რომელიც მწერალი და საზოგადო მოღვაწე ვერაფრით ვერ წარიბოცს. ეს ისეთი მფუტრე-ბული (კლავა, რომელსაც ვერ გააბათილებენ ვერც რომის პაპის ინტელეგენცია და ვერც კენტენერის არქი-ეპისკოპოსის ლოცვა-კურთხევა...)

„ ამის შემდეგ განა საკვირველია, რომ დღესაც იმავე პროვოკაციას გვიწოდებენ? რა თქმა უნდა არა. დღევანდ-

ელი პროვოკაცია პირდაპირ გავრცელებულია ზემოთ მოყვანილი პროვოკაციისა.

მოვიყვანოთ კიდევ ორი ნიმუში ყორღანრამიშვილის ასეთი „მოღვაწეობისა“ და მით გვათავითო.

პროვოკაცია მეორე:

ფორდანი-რამიშვილის ემისიის სხვათა შორის ევალება: ნაციონალ-დემოკრატის ცკვას არჩევა.

ვითი ნაც დემოკრატის წევრების უმეტესობა შეიძლება არც კი გრამობდეს თუ რა დიდ საფრთხეს წარმოადგენს ასეთი „დავალები“ როგორ უნდა მოუწყოს ეს საქმე? შეიკრიბებიან ერთად სამიათხი სოციალ-დემოკრატის, კაასახლებზე ნაციონალ-დემოკრატების პარტიიდან ბურ-გებს კაცს,—სულ ერთია თუნდაც „ყოფილები“ იყვნენ ისინი,—შეადგენენ მათევა-ქებრატორ კომიტეტს“. შემდეგ მისი სახელით აფრინენ წერილებს პარიზში და ვერობის სხვა ქალაქებში:—პარტია მზარს უტყეს შლავა ამირაჯიბისა და გიორგი გვახავას და უნდობლობის უტყვადებს მათ მოწინააღმდეგეებს, მორაბ და ვათავიან.

მგარამ არა, საქმე შეძლება ამით არ ვათავდეს. შეიძლება ამ მანდატს“ პარიზის ნაცვლელ სახელმწიფო პოლიტიკურ სამმართველოში ამოკოს თავი. მაშინ ხომ დაიწყება ტრაგედია ამ წ. რამიშვილის რეკეტით შეითიხნილი „ცენტრალურ კომიტეტის“ წევრებისა, რომლებსაც სიზმარშიაც არ მოლანდებიან, რომ ისინი ანუ გააბედნიერეს სოციალ-დემოკრატის პარტიის ლიდერებმა.

არის თუ არა ეს უდიდესი პროვოკაცია?

პროვოკაცია მესამე:

ნოე რამიშვილი ასეთ მანდატს უტზუნის თავის ამხანაგებს:

„ჩვენდევ უნდა მთავდობიან მთავალიხთა ჩუმი აღრიცხვა. ამისთვის სრულადვე არ არის საჭირო მათი თავმჯიფრა და მთავან ნებართვის მიღება, არამედ ვარაუ-

დადი და ზედმეტ სახელის წოდებით ჩინი მომხრეების საილდობლა აღწერა“. (ხაზს ჩხვინია. ყ.)

განა ამაზე უფრო დიდი პროვოკაცია და გამცემლობა წარმოსადგენია?

ერთი მიმობანეთ: ამა რომელ ქართველ მოქალაქეს შეუძლია ამის შემდეგ გულდამშვიდებით იყოს? ვის, თუნდაც უპარესად ლოიალურსა და „პოლიტიკის გარეშე მდგომ“ მოქალაქეს შეუძლია თქვას, რომ ის უკვე არ არის აყვანილი აღრიცხვაზე.

ნომ დიდვლად შეიძლება, რომ ასეთ აღრიცხვაზე აყვანილი ხალხის სია ხელმწიველად ჩაუდგინოს მთავრობის სათაბლო დაწყებულულებას? მიიღებს თუ არა ეს დაწყებულულება რაინდისუ ზომებს ამ აღრიცხულთა ან უკეთა რომ ვთქვათ: ვაცემულთა, წინააღმდეგ?

დაბს მიიღებს, რადგანაც ჩვენ დღემამის ზურგზე არ გვეტულება ისეთი ხელისუფლება, რომელიც ანალოგიურ შემთხვევაში, ასეთ „აღრიცხვების“ არ დახმერტავს.

რა არის ყოველი ეს, თუ არა უდიდესი პროვოკაცია?

ნოე რამიშვილისაგან ჩვენ ეს არ გვაკვირებს, ის ყოველთვის ავანტიურისტი იყო და ბოლომდე ასეთად დაჩრებდა.

ჩვენ გვაკვირებს და გვაკვირებს მხოლოდ ნოე ფორდანი.

მგარამ თურმე

Sic transit gloria mundi! (საც წარამავალ არიან საქმენი ქვეყნისანი).

ჯარიბი.

ხმასმარის ნოე ჟორდანიას და ნოე ჩაბიშვილის წერილები

წერილი აბესალომს (პრავლს).

გავიგე, რომ მიიბრუნა საქართველოს სამეფაო. ამასთანვე ვაჩვენებ ჩემს დავალებს, როგორც ტენიან კუთხს, ისე პოლიტიკურს. რაც მე გამომჩრება ნ. ჩაბ. შესაძლებლობა.

პირველი დავალება გეჩენება ის, რომ იყო ჩვენთან მუდმივი მიწერა-მოწერაში, ყოველივე ამბავი ცოტაოდნავად მიანც სასოგადო მნიშვნელობის რაც კი მოხდება თქვენს უნდა ვიცოდეთ. ფართო დაღვრულ მოხსენებებს — მოკლეწიფილი ჩვენი ფოსტით, ხოლო საქართველოში არსებულ აზრებს სახელმწიფო ფოსტით. ამ მიზნით წაიღებ ალრესებს ნოესთან და პაროზითი სიტყვათა კონსა. ჩვენ განსაკუთრებით გვესაძირება დაწერილობითი ცნობები რეპრესიების, პოლიტიკოსების მდგომარეობის, ჩვენი და მის აპარატების მოქმედების შესახებ. ეს ცნობები უნდა გადაეცემა იმ საანკეტო კომისიას, რომელსაც აარსებს ინტერნაციონალი და რომლის პრეზიდიუმში უნდა დანიშნულა (დებრუტერ და კრამბე). ყველა ამის შესრულებას გააკრებ შენ სპეციალურად, ყველა დანაშაულის საქმე შეგიძლიათ გააკეთოთ მხოლოდ ამ საქმისაგან თავისუფალი დასა. მაშასადამე, ჩვენთვის ერთ სარგლო აღაგას, კალმებით და ქალაქობით და იქნებთ ჩვენი მთავარი კორესპონდენტი. ყველა ცნობა უნდა მოიყაროს თავს და ჩვენთან წარმოგზავნი, თვეში ორჯელ მარჯ უნდა მივიღოთ ლეგაციური, თუნდც დია მართია, რომ ვიცოდეთ ცოცხალი ხართ და ყველაფერი როგორა.

მეორე დავალება პარტიულ-პოლიტიკური. მთელ საქმეთა ტერიტორიაზე გრძად ერთი ჩვენსა პარტიულ შესაძლო შეინახა თავის თავი და დაეყენება ხალხი თავის გვერდის ქვეშ. ის გადაიქცევა ჩვენი ერთი მთავარი საზომო-დეგის საშუალებად, თითქმის ერთად ერთ ხებრებლად, რომლის ვაშქში აქნას ხალხის სულიერი სიმტკიცე, ასე რომ ნ. ლ. პარტია არის პრაქტიკული და ნაციონალური ორგანიზაცია. ჩვენს მთავარი მიზანია შევინახოთ ის და

ამ საქმეში მოვიხებართ ყველა ანტიოლმედიკური ელემენტებიც კი. ის ჩვენი უმთავრესი და ხშირად უტყონო მოღვაწეა, რომელსაც შეშაბუნნი არიან პარტიის და თავის ზურგით და სისლით იხმებენ მას, არიან დღევანდელი დროის მთავარი პარტიული და ნაციონალური მოღვაწეები. პარტიის რეგების და მლითინობის დაცვა, მისგან ყველა საექმო ელემენტების მოკეცვა და ერთი მებრძოლ ერთეულად თავის პოსტზე დგომა — აი ჩვენი მთავარი პარტიული მოვალეობა.

მესამე დავალება ტექნიკურ-პოლიტიკური. პარტიის მთავარი მიზანია ამ მიმართაუ მომენტს შეხედეს დიარხმულად და ასევე დიარხმულად შეახედდნოს მთელი ხალხი რუსეთის პოლიტიკურ წყობილების მოსალოდნელ გადატეხებს. ეს გადატეხა შეიძლება მოხდეს სამ ხაზზე ან ცალ-ცალკე ამ სამსაზევე ერთად. ეს ხაზია: 1) შინაური პოლიტიკური, 2) შინაგანს ნაციონალური, 3) გარეგანი სამხედრო.

პირველი: რუსეთში ამჟამად არის მხოლოდ ორი სახელმწიფო ორგანიზაცია — კომუნისტური პარტის და ჯარის. პირველი შეწყვეტა, შინაგანი დარღვევა ან რაიმე სხვა ფათეოვი თავის თავად გამოიწვევს მეორის ამოხრახვებს და სახელმწიფოს სათავეში ჩადგომას; მარა ვინაიდან ჯარშიცა შეტანილია პოლიტიკა, კომუნ. ორგანიზაციების სახით, ცხადია ეს ვადატეხება. არ მოხდება მწყობრად, მოხდება შინაგანი შრობითი; პერიოდობით არ მიემხრობიან ომბრს, ნაც. ნაწილებს გამოვლენ შორიკაიდან — ერთი სიტყვით საშოქაქაო ომი დაიწყება ჯარიდან. ასეთ პირობებში საქ. ნ. ლ. პარტიის ვალაია მზარი დაუქონოს ამ ძალებს, რომელიც დაეპირდაპირდება მოსკოვს და მის შინაპარტიულ და შიგნითა ეს შორიკაია მიიყვანოს ლოკალი დასვენებზე — საქართველოს და მთელ კავკასიის მოსკოვთან ჩამოაშორებასა და აგრ. ლბ-

ნოე ჟორდანიას სპ. 2. გასული ხალხი მთა
დაეჭოს ის მარცხი, ჩაბიშვილი რუსეთში
დაეჭოს ვინაა მისი ქაბიშვილი და დაეჭოს
მოკლეს ის რუსეთი რეგისტრირ — რა-2 რუსეთი
დაეჭოს დაეჭოს ჩაბიშვილი და დაეჭოს
რუსეთის მთავარი შექმნა

რძივ სტერეოტიპულ მართებლობის შედეგად, როგორც ეს ჩვენი გვერდის ოქტომბრის გადატრიალების შემდეგ, ამ გზა-საკვირი იქნება ჩვენი ძალის კორდინაცია აჯანყებულ ბრძოლს და ჯარის ნაწილებთან. ესენი თვეში შეეცდებიან სტერტის აღდგენას, მარა ვარემოება იძულებულად მაყურებს ამ უტაბიდან ჩამოხტება და ადგომობრივ ძალებს დაეყრდნობენ, ხოლო თუ ვაჯერტევიან, გაიჭრებიან. ამ შემთხვევაში თუ გადატრიალება მთელ რუსეთში მწყობ-

ზრად ჩატარდა, ხალხმა და ნაციონალ (ქრეაინა, ჩრდილო კავკასია) ის მიიღებს და მით არსებული ქრინაციული კრიზისი ნარეზალურად გაიხსნა, მაშინ ჩვენ ვეყრდნობით ერთა ლიგას. სადაც ახალი მთავარობა შექმნულა შემოვა. ამ დროს შეიძლება პრაქტიკულად დაიწყოს საერთო პლენიტის და საანკეტო კომისიის გავხვეწის.

მეორე ხაზი. მოლმედიკური წყობილებამ დაანგრა ქართველი ერთი, მისი ნაც. წყობილება და კულტურა, მარამ სხვა არასტრატეგიული ერთი ნაციონალურად წინ წააწია და აღორძინების გზაზე დააყენა. მაგ. უკრაინა შეიქმნა ჩვენი თვალს წინ. ეს 40 მილიონი ხალხი ისეთი დიდა ძალაა, რომ საქართველოს მან მოიხდინოს მოსკოვიდან გამა ცალკეება, რომ ეს მოსკოვიც ძალა-უნებურად იცნოს. მას ვაყვება სხვა ერებიც. ჩვენთვის ეს მით უფრო აღვილი იქნება, რომ ჩვენი და მოსკოვის შორის აღდგება უკრაინა და მასთან საერთო სახელგაროც კი მოგვესაზო-სამკობია კავშირის ნაც. ერთეულებთან დანიშლება უნდა წაწე უფრო მწყობრად შეიძლება ჩატარდეს. თუ ამის უკრაინა იტვირთოს. ასეთ პირობებში ჩვენი პარტია გამა-

*) სიაზომენებით ვასრულებთ ბევრ ჩვენი ამხანაგების სურვილს თო-დანია — რამიზვილის წერილობის საგნებით დაბეჭდვის შესახებ. აგრეთვე სიაზომენებით ვთავაზობთ ნოე ჟორდანიას წერილის რამდენიმე ადგილს ფორტგრაფიულად, რომლის გადაღებაც შესძლო ნემიც ფოტოგრაფმა მოქ. კოშენს, რომელიც უწინ მუშაობდა საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტში და ახლა მუშაობს საქართველოს საეროელისთვის მუხეუმში.

რედ.

დის შეთავაზება ნაც. მოძრაობის და უცხადებს აზვარა ბრძოლის ყველა მოსკოვურ იმპერიალისტურ ელემენტებს, არის ეს ბრძოლა, თუ რუსეთის თვითრეზიმი და ჯარის ნაწილები. ქართველი ვერა დგება უკრაინის ნაც. მოძრაობის

ფარგალში. ამ მიზნით ის იჭერს კავშირს ყველა ნაცივთან და ახდენს საერთო ძალღმობიანი ევლიკორისის იწილიციის. მასთან ურთიერთობის დეკლარაცია საგანო აღდგენილ სახელმწიფოთა შემდეგ მოლაპარაკებას.

ჩვენი აზრით უკვე შეიძლება ნაც. მოძრაობის და უცხადებს აზვარა ბრძოლის ყველა მოსკოვურ იმპერიალისტურ ელემენტებს, არის ეს ბრძოლა, თუ რუსეთის თვითრეზიმი და ჯარის ნაწილები. ქართველი ვერა დგება უკრაინის ნაც. მოძრაობის

შესაძლებელია ნაც. მოძრაობის და უცხადებს აზვარა ბრძოლის ყველა მოსკოვურ იმპერიალისტურ ელემენტებს, არის ეს ბრძოლა, თუ რუსეთის თვითრეზიმი და ჯარის ნაწილები. ქართველი ვერა დგება უკრაინის ნაც. მოძრაობის

ამ ის საშიშროება მოხაზულობა, რომელიც შეიძლება განვითარდეს ახლო მომავალში. ეს არ ნიშნავს იმას, რომ არ შეიძლება სხვა კომპლიკაცია, შეიძლება ეს საშიშროება ნაც. მოძრაობის და უცხადებს აზვარა ბრძოლის ყველა მოსკოვურ იმპერიალისტურ ელემენტებს, არის ეს ბრძოლა, თუ რუსეთის თვითრეზიმი და ჯარის ნაწილები. ქართველი ვერა დგება უკრაინის ნაც. მოძრაობის

ჩვენი აზრით უკვე შეიძლება ნაც. მოძრაობის და უცხადებს აზვარა ბრძოლის ყველა მოსკოვურ იმპერიალისტურ ელემენტებს, არის ეს ბრძოლა, თუ რუსეთის თვითრეზიმი და ჯარის ნაწილები. ქართველი ვერა დგება უკრაინის ნაც. მოძრაობის

საფრანგო, ერილით პროვოკაციას, საქართველოში ჩვენ და ჩვენს ფრანგულ კოალიციას პარტიკულურად ვართ და არა არ უნდა მუშაობდეს და არც ვინმე ვაპაზნაოთ.

დასაჩვენებელი ნივთების ნაც. მოძრაობის და უცხადებს აზვარა ბრძოლის ყველა მოსკოვურ იმპერიალისტურ ელემენტებს, არის ეს ბრძოლა, თუ რუსეთის თვითრეზიმი და ჯარის ნაწილები. ქართველი ვერა დგება უკრაინის ნაც. მოძრაობის

საბნალის სახურადღმოდ

5. კორდანიას წერილის უნდა დაუმტკიცო შედეგი. თუ ბოლშევიზმის დაქვემდებარებაში კრიზისმა გამოიწვიო, დაუყენებელი უნდა დადგაპარტიის სახელმწიფო ძალა-უფლებას ბოლშევიკური შედეგით და ადგილი დაიხილოს დამოუკიდებელი რესპუბლიკა. ამავე დროს უნდა დადგინდეს ანტი-ბოლშევიკური და შთავალის აღდგენის და დაიქვემდებარება დამოუკიდებელი რესპუბლიკები. ამ მიზნით ჩვენ დღემდევე შეტად კონსპირატორულად უნდა ვავაზიანთ კავშირით ლაშქრის უფროს თვითრეზიმიან, რათა შესაფერ კომპლექსურ შედეგად მათზე დაყრდნობა, საჭირო არსებულ ბოლშევიკ უფროსთა და ჯარის კავშირ შეწყობა და მოშლითაქვის წესით მისი შეტება.

განუხრება მობოლშევიკთა და ფანსიტურ-რეპუბლიკური ელემენტებისაგან. უნდა გვიღობო შეეწიოთ გვარდია და მსგავსი რაზმები. პირიქით, თავიდანვე შეეცადით ყველა მოხალისეთა რაზმები ლაშქარში ჩაერთოთ და სასტიკი დისციპლინის დღემორჩილებით. რამე ვადაპტირებისას ქვეყნის ბატონ-პატრონი დემოკრატიული შექმნის და არა ფანსიტურ-რეპუბლიკური ელემენტები და ის სხვადასხვა ჯგუფის ყოფილი (ს. დეკორაციის, პ. გოთა და მსგავსი მოლაპარაკებელი) აქედანვე უნდა მოვხდინოთ მოხალისეთა ჩვენი პოლიტიკა. ამისათვის სრულიად ავი არის საჭირო მათი თავმოყრა და მთვან წყაროების მიღება, არამედ ვართულება სულმტკ სახელის წყაროები ჩვენი მომხრობა თვითმლო დღემოდ. ეს განსაკუთრებით საჭიროა თბილისში, სადაც უნდა ვყოფილით საკმაო ძალი იმ შემთხვევებისთვის. უნდა მივიღოთ ყოველნაირი ზომები, განსაკუთრებით თბილისში, რომ ვადატებისას და ბოლშევიზმის დაქვემდებარებაში

შენი 5. კორდანიას.

დროს ძალაუფლებას დაეპატრონოს დემოკრატია და საერთო ფორტის მომხრე (სოც.-დემოკრატიული პარტია, სოციალისტ-დემოკრატები და ეროვნულ-დემოკრატები) შალვა (ამირაჯიბის და გ. ვახაშვის მომხრე) და თავშივე ჩაეკლათ ფაშისტ-რეაქციონერთა უფლებიერება.

ბოლშევიკური რეჟიმის დამხობისთანვე უნდა შედგინოთ დროებითი მმართველობა ჩვენი პარტიისა, სოციალ-დემოკრატიული და ეროვნულ-დემოკრატიული წარმომადგენლებისაგან. სოციალ-დემოკრატიული პარტია მოსთხოვოს, მხოლოდ პერსონალურად შეიძლება გამოიხატოს შესაფერისი პირი დროებით მმართველობაში შესასვლელად. „სხივი“ დიდი ხანია გაქჰრა და ამიტომ მის წარმომადგენლობაზე ლაპარაკი არ შეიძლება.

დროებითა მმართველობა, რომლის თავმჯდომარე აუცილებლად ჩვენი პარტიის წარმომადგენელი უნდა იყოს—უნდა განაცხადოს თავიდანვე; რომ ერის წარმომადგენელი უსტოვებში ვახარებელი ნ. ჟორდანიას მთავრობა და რომ დროებითი მმართველობა მომხრე ვადავნიანს; როცა საქართველოს ტერიტორიაზე გამორჩეულად და მთავრობა; ან მისი რომელიმე წევრი.

დროებით მმართველობის გეგმა იქნება: 1. დაიკაოს გარის ნაწილები თავმჯდომარის მთელი საზღვარი; 2. გაწმინდოს ჩვენი ტერიტორია ბოლშევიკურ და ფაშისტურ ელემენტებისაგან; 3. აღადგინოს ყველა ქალაქი და მაზრაში სრული წესრიგი და 4. ქალაქებსა და მაზრებში შეადგინოს დროებითი გამგეობა.

დროებითი მმართველობა, რასაკვირველია, ყველა და საქმისათვის სუსტი იქნება და ეს თავზე დააწევნა ჩვენი პარტიისა. მან უნდა შეადგინოს დროებითი გამგეობა ქალაქებსა და მაზრებში.

იქ, სადაც სხვა პარტიებიც დაეპატრონად არსებობენ, გამგეობა კოალიციონური იქნება ჩვენი წარმომადგენლის თავმჯდომარეობით, ხოლო სადაც სხვა პარტიები ან სულ არ არსებობენ და ან მათ წარმომადგენლობა მომხრე ადგილობრივ ძენითა, უნდა შეიქმნეს გამგეობა მხოლოდ ჩვენი ხალხისაგან; ან ნიაღვრე სხვა პარტიებთან კონფლიქტს თავიდანვე ერიდეთ.

განკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს მილიციის შექმნა-დგენობას, ის სასებით უნდა გაწმინდოს, როგორც ბოლშევიკი, ისე ყველა საეკონომიკური ელემენტისაგან. იქონიეთ სახეში, რომ შეცდომი მდგომარეობაში ყველგან უფრო საშიში იქნებოდა ფაშისტურ-რეაქციონერი ელემენტები. მიიღეთ ზომები, რომ არც ერთი რეაქციონერი და ფაშისტი მილიციაში არ შეგვეპაროს და საერთოდ არც ერთ აკავსუნისმგებლო პოსტზე ისინი არ გადავაჭარბოთ.

ჩვენი პრესტიჟიცა, ყველაზე უფრო —დაკავშირებულია ნ. ჟორდანიას მიერ ანდონილ მთვრალ ხანთან. ეს არის ერთგულთა დარბაზი. სწორედ ამიტომ შევექმნათ კავკასიის დამოუკიდებლობის კომიტეტი და გამაუფლებოთ ფრანგულ ენაზე „პრომეთე“. ამ კომიტეტში შეიღიან: ჩვენი, აზერბაიჯანის და მთლიანა რესპუბლიკის წარმომადგენლები, ოო-ორი თითო რესპუბლიკიდან. კავკასიის კომიტეტი შეიღიან დაკავშირებულია თურქეთსთან და დამოუკიდებლობის კომიტეტთან და უკრაინისთან (ლვეე უკრე პეტლიურას მოადგილე). ჩვენი მიზანია ამ ერების საერთო ამოჩაყვებით რუსეთისაგან გამოყოფა და მათ შორის სამხედრო კავშირის შექმნა, რუსეთთან ომის დროს და შექმნა.

თუ პარველ როგმი მესამე ხაზი წარმოდგა და ომი დაიწყო (რაც სწამს აუცილებელია) უნდა მივიღოთ ყოველნაირი ზომა, რომ ხალხი არ წაშლინოს ბოლშევიკების პროვოკაციის და არ მოახლონოს აჯანყება.

ნოე ლაპარაკის, და სამართლებაც; ჩვენებლობა ტაქტიკურ იმპიანიის ხანში. ქართველ მეომარნიც ასევე უნდა მოიქცენ. ამას უნდა დაუმატოთ ერთი რამ: ჩვენ არ შეგვიძლიან ხალხს მოუფუძლოთ დემოკრატიისაგან —ეს იქნებოდა დამაყური ტაქტიკა. მაგრამ საქმისათვის უშუალოდ; რომ აქტიური ელემენტები მიიქცეონ ომში

არ გავიდოდნენ; თუ კი ეს მოხერხდება და დიდ რეპრესიებს არ გამოიწვევს. ჩვენი ერთ იმედგანა და ცდილობა სისხლისაგან; რომ დაუშვებელი იქნება რუსეთის დამპყრობისტურ საქმეს კვლავ 60 ათასი მეომარი შეგვსწიროთ. მიზანდასახვის დროს არ უნდა განვიხილოთ ის ენტელხიზმანი, რომლითაც ხალხი გერმანიისთან ომის დროს შეხვდა.

ასეთ ხელსაყრელ მომენტში ჩვენ ახალი მტერი, გავკრინდა. ის არის ფაშისტთა ჯგუფი, რომელსაც მთელი რიონისპირა-ბორცვი კეთილი, აღუქმანდრე სათიანი, ლევი კურესელიც, გენერალი კვიციანიც; ქაქუცა ჩოლოყაშვილი, კოტე კამახიძე (ყოფ. სოც. დემოკრატიული) და მხაკო წერეთელი, პოლონეთში გენერალი ჩხივი და პოლკოვნიკი (ინჟინერი) კანელიანი. მათ ათაულობს ელემენტარული პარტიის მიმდევრთა ახალგაზრდობა და მიზნად დაისახეს ჩვენი პარტიის და სოციალისტების დასაპარება. მთელს ეს ჯგუფი დაკავშირებულია ფულით და საქმიით შალვა ქალოქიძისთან, რომელიც ჩვენი აგენტია. ახალგაზრდობა შორის უფროდ მეტეა იქნენ ადვოკატი, თუქცა სათიანი და კურესელიც მინც, თუ სხვებში არა ბოლშევიკთა აგენტების შობაქმედობის ახდენა.

ფაშისტთა ჯგუფი გადამხული რუს მონარქისტებთან და მზათა დაქაოფილობის ატრონომით, ოლიონ თავიდან მოიშოროს სოციალისტები, აგრეთვე ისინი ყველაზე დაიწვიან და ცდილობენ აზერ-კავკასიის ტბალი შეპირველიან და მისი მანდრე დააწესონ.

როგორც ხედავ, ფაშისტთა ჯგუფი ჩვენი ერს ახალ ავანტიურას უზნაბენ. ისინი აზერად ამხადებენ ტბალიის დაზარალებით აჯანყებას, რაც ჩვენს ერს ჯერ ფაშისტურ განადგურების უქადის, ხოლო მეორე მხრივ მას ახალ სამოქალაქო ომს უზნაბენ.

ყოველი ძალღონით მათ გავმა უნდა ჩავეუფლოთ. საქორაო თვენი მთელი ხალხი დაზარალებულ ფაშისტთა და მათ მოსყიდულ მოკავშირეთა წინააღმდეგ. პირველ რიგში შეუკიდეთ ხალხს ზეპირად გადისეთ სრული სინამდვილე და ფაშისტთა მეთაურებს ხალხის თვალში სახელი გაუტეხოთ.

ამ მიზნით აუცილებელია: 1. ყველა პოლიტიკურ პარტიას და სხვა ორგანიზაციებს ცუდადენობა კავშირი, მწკრივალია კავშირი და სხვა) ამცნოთ ფაშისტთა ვინაობა და მათი ბრენი მიზანი. 2. ხალხის ფართო წრეებ უნდა ვაგოს, რომ ფაშისტები უთანამდებობა ქართული ერის ზურგს უკან რუს მონარქისტებს და ებრაელებს და ეს შეთანხმება ერს თავზე დაატებს ახალ უზედურებას.

3. ლეგალური და სხვა ზით ფაშისტებთან და მათ მიმდევრებთან თავიანთ ნაცონ-მეგობარ ნათესავთაგან უნდა ვაგვინ წარიღებოს მთხიბობით, რომ მთელი ერთი ადგილმთებულია ფაშისტთა მთხიბობით, ეროვნულ ფორნტის გარეშეცნობით. მათ მიერ ეროვნულ მთავრობის უარყოფითა და ისეთი მთავრობის საქციულით, როგორცაა რუს მონარქისტებთან და იტალიელ ფაშისტებთან კავშირი. წერილობითა ვისინებობა და ნაცონ მეგობრებთან უნდა მიიღონ პაროზში მყოფმა ნაციონალისტ-სტუდენტებმა.

რომ უფტი ჩავეუფლოთ ავანტიურისტთა გეგმა აუცილებელია შევექმნათ დამოუკიდებლობის (ან განმანათავს-სულელობის) კომიტეტი. აწერა საინფორმაციო ბიულეთი (საინფორმაციო ბიულეთი გადამწყვეტ მომენტში სხვა სახეს მიიღებს, თუ შესაფერი მომენტია დაღვა.) სამი პარტიისაგან: სოც.-დემ., სოციალ-დემოკრატიული, პარტია და მთლიანი ფორნტის მოხერ ეროვნულ-დემოკრატიული (ამირაჯიბ-გვახაშვის ჯგუფი)...

სხვა პარტიები არ არსებობენ, განსაკუთრებით სხიველები და ისინი არ უნდა გაუბეიროთ.

ეს კომიტეტი შეიძლება თუ სხვაგან არ მოხერხდება შესის ახლოს მოუქცეს.

ჩვენი ცნობით ეროვნულ-დემოკრ. პარტია მეტად სუსტია. მის ცენტრს... კომიტეტი არ ჰყავს. საქორაო მისი ცენტრი შეიქმნას და უკანასკლავა ზურგი გაემუზგოს ამირე

ჯიშისა და გვაზავისა. თუ სხვაგან არ მოხერხდება, სადაც შენ იქნები, ახლოს მოაწყობე ეს ცენტრი.

რუსთა ბოლშევიკები დარწმუნებულნი არიან, რომ მათი დიდი ლევა-ბრუკი უკლებელი შექმნა, შვილებმა მოლაპარაკება და-დგინეს. თვეები პასუხი უნდა იყოს შენთვის.

ვაიყვანეთ თქვენი ლაშქარი და მიმართეთ ეროვნულ მთავრობას პარტიაში.

6. ყორღანის სამართლიანად მოითხოვს მემკვიდრე-მემკვიდრე. ამ მხრივ საქართველო მეტად კოკილოს. აქ ცილებელია მოკავშირეთა ხშირი კორუსპონდენცია ან მხოლოდ ცენტრისაგან, ახამედ პროვინციებიდანაც. უმ-თავრესი ყურადღება შემდეგ საგნებში უნდა მიიპყრო:

1. პირველ ყოვლისა რეგრესია და ტერიტორია: ვინა და-ტუსალებული, სად და რა მიზეზით, ვინაა გადასახლებულ-ული, სად იმყოფება და რა მიზეზით; ვინაა ხაჩკაში წამე-მულთა, რა ხასიათისაა აქვან და რა მიზეზით არის გამო-წვეული. ცნობა უნდა იყოს სწორი და დაწერილებითი.

2. შუამოხდა მდგომარეობა... რამდენ საათს ამუშავებენ, რაინარია ხელფასი, აძლევენ თუ არა დანარჩენს ვადებზე ხელფასს, რა საინფორმაციო ყიდვე შეუძლია ამ ხელფასით... შეადარეთ ეხლანდელი ხელფასი წინდის დროის ხელფას-თან.

3. გლეხის მდგომარეობა... ა) რა დროს გლეხის ნაწა-რიობები. (მატული, აბრეშუმები, სიმინდი, ბაზაზ; ღვინო; თბი-ლი და სხვა) ახლა და რა ღირდა იმის წინა... სამედიკალიო რას იძინდა გლეხი წინათ და რას შეიძინს ეხლანდელი სა-ფასურით. ბ) პირველ საქართველოს საგანთა ფასი: ტანთა-

ცმელ-ფესისა ცმელისა და სხვა ეხლა და რაინარია იყო იმის წინეთი.

4. გადასახალი: რა სახისაა გადასახალი, რაოდენობა მკვდრის დროს და ბოლშევიკური რეგრესია.

როგორ კონტაქტებს გადასახლანდ არამდგენ თუ არა გლეხის ჭურჭრის მიხედვით და სხვა.

5. სკოლა: რას ასწავლიან. ცოდნის დონე ეხლა, მე-ფის დროს და დღევანდელი. რუსპედიკაში, რაინარია მა-სწავლებელთა კლასი და მათი მომზადება.

რას წარმოადგენენ პიონერები, კომსომოლები და მათი ორგანიზაციაები.

6. ეკლესიის მდგომარეობა. გრძელდება თუ არა ეკ-ლესიის დევნა, მღვდელ მახურთია დაპატიმრება, გადასახ-ლება (მათი ვინაობა), რამდენია ეკლესია დაწვრილთა, ხელს უშლიან თუ არა მღვდელ-მსახურებს. ამ მიზნით და-წესებულია თუ არა ეკლესიაზე გადასახალი. სწავლობენ თუ არა მორწმუნოებზე დაიცივნა, სტრეინან თუ არა სომე-ხთა და მუსულმანთა ეკლესიებს. იქნებოთ სახეიბ ის ვაჩე-მობება, რომ ჩვენ ინგლისის ელჩის საწვლადებზე დაეკმა-რებულიყო ჩარბადარი ენტერპრეზის არქივებისა თან, ხოლო რომში კაპოან გვეყავს ვაგასკოტურებ. წარმომა-დგენული იგანვიკო (ჩ. ინგლო). მშენი მოდის საქართვე-ლოდან, რომ ჩვენი ეკლესიის მეთაურები ფიჭობენ რომ-თან ურთას... ყოველ შემთხვევაში უნდა მეგავაწროთ ყო-ველნარით ცნობა, რაც ეკლესიის ეტება. ეგრობაში ამის შე-ტად დიდი მნიშვნელობა აქვს.

6. რამიშვილი .

პარტიის საპროპოზაციო ღირებულება

მკითხველმა უკვე იცის, რომ სახელმწიფო პოლი-ტიკურმა სამმართველომ ამ ორი კვირის წინ დააპატი-რა ყორღანისა და რამიშვილის ემიგრანტ ივანე ქარცი-ვიძეს, რომელსაც დაავადებული ქონდა საბჭოთა საქარ-თველოში აჯანყების მოწყობის ხელშეწყობლობა.

ქარცივიძის თან აღიარება შესაფერის დოკუმენტებ-ში დაწერილი და ხელმოწერილი, როგორც ნ. ყორღა-ნისა, ასეუ ნ. რამიშვილის მიერ.

ჩვენ, როგორც ყოველ ემიგრანტს, კარგად გვეძმის თუ ჩაბმე, მიანცა და მიხვც ივანე ქარცივიძის მძინე-ტა ასეთი დიდი ნიღბა მენშევიკების ლიდერებისა, რა-ტომ ქარცივიძე აირჩიეს მთ მთავთის ასე საინტარო აჯანყების მომწყობათა და ხელშეწყობათა.

ეს იმტებ, რომ მათ სხვა პარტიები ვერ მონახეს. პა-რტიები და საერთოდ ემიგრაციაში ჩვენ არ გვევლებუბა ისეთი ცოდნად თუ ბეგრად სტრატეგიული ადამიანი, რომე-ლიც ნ. რამიშვილის საქართველოში ემისრად გამოგზაუ-ნა. როცა ამას ვლადარკობთ, ჩვენ, რა თქმა უნდა, სახე-ში არა გვაქვს მოქ. ქარცივიძის შეტრიაყოფა... ჩვენ აქ მხოლოდ იმის თქმა გვიძნია, რომ ნოე რამიშვილის „საბრძანებელი“ უკვე გამოიფრტა საბჭოთაში ვარგე-ბული ადვანიებით, რომ მას დღეს ემიგრაციაში არც ერთი მკავაშიყოფელი ემიგრანტი არ დაუტარებებს და მის ემისრობას არ იკვირებს.

მგარამ დაევანებოთ თავი ემისარ ქარცივიძეზე ლა-პარაკს და გადავიდეთ თვით საქიათის არსებობა მძარებზე. სახელგარბოების სოციალ-დემოკრატთა და მათი მი-უფრო ყოველთვის ამ აზრის/ იყო, რომ საბჭოთა მთავ-რობას დაუდებდა საბარყო გართულებთა და ქართველბა ხაზინბა უნდა ისარგებლოს ამ მომენტით და შეიარაღე-ბული ძალით დასცეს არსებულ ხელისუფლებათა. (იხ. 3 მაისის რუხოლიეთისა „პრობოლა“, № 1, 1925 წ.). დღეს საბარყო გართულებთა უკვე ფაქტია.

და აი ასეთ დროს ქართველი მენშევიკების ლიდერებ-თა კვლავ ადებთან საპროპოზაცია მოქმედების გზას. აი რას ვთვთვლობთ ერთ-ერთ დასახლებულ დოკუმენ-ტში, რომელსაც ნ. რამიშვილის ხელი აწერია: „უნდა მი-ღებულთ იქნას ყოველგვ ნობა, განსაკუთრებით თბი-ლისში, რომ, ბოლშევიკების დატყობის დროს ძალა-უფ-ლებას დაეპატრონოს საერთო ფრინტის მომზებ პა-

ტიებში... ეხლავე შეუდექით აღრიცხვას ჩვენი მომზრე-ბისას. ამ აღრიცხვისთვის სრულდებთ საქარეთ არ იმის მათი თაგმოყრა და მათგან რეგრესიის მიღება...“

ჩვენ სიტუაცია-სიტუაცი ამოყურებთ ზემოთ მოყვანილი ადგილი ნ. რამიშვილის საბარყოში წერილობით. ნოე რამიშვილს აბარებებს თავის მომზრებებს განსაკუთრებით თბილისში... ბოლშევიკებს დატყობის დროს ძალა-უფ-ლებას პარტიტურის პრინციპით დაეპატრონოს საქარ-თველოში... არსებულთა პოლიტიკური პარტიებით. ამა ვის უნდა დაეპატრონოს ასეთ შემთხვევაში ძალა-უფლ-ბას. თუ არა პარტიტურ შეკავშირებულთა პოლიტიკური პარტიები ამ მგარამ ნოე რამიშვილს ეტეს შეუტყარია. აი მოუღმინოთ თვითონ მას: „ახეთ ხელსახარდ მომენტში, როცა ჩვენ უახლოვდებით ჩვენი მიზნების განხორციე-ლებას, ჩვენ შვიანი გავგინდა მტერი, ასათიანი, ნ. კე-ლია, გენერალი კვიციანი და სხვები რუსის მონარქია-ტებს და იბალიის ფაშისტებს უკავშირებინან, მათი და-მხარბობთ სურთ ჩაგდონ ხელში მმართველობის სვეე საქართველოში“.

აქედან ახალს ურჩავს, რომ მენშევიკებს სურთ, ისინი ქართველი ხალხს უტარებებს: ომიანობისა და გართულებთა დროს კომუნისტების ზურგში მახვილი ჩაეკით. მგარამ ერთი ვეითით ამ უფრო პოლიტიკოსებს: სად, რომდე ქვეყანაში მოიძებნება ისეთი ხელისუფლე-ბა, რომელსაც ასე აშქარბა ეუნებინებთ: ყოველ გართუ-ლების დროს გლეხი მახვილს მავცეობს და ის ექ მტერის ზურგს მიუგეოს? აი პოლიტიკური პარტიკის ას პარტიკა, რომელიც საბარყო გართულებებზე აშენებს ხალხისთ-ვის ასეთ საბედისწერო პლანის?!

დასკენა ასეთია: ნ. რამიშვილი ურჩევს თავის შვიტე-ბულბულ მომზრებებს: დაიწყება თუ არა ომი, თქვენ დაიწ-ყეთ აჯანყება და ძალა-უფლებთა ხელში ჩაიგდებოთ. მე-რო შეიძლება ამაზე ზრტე საბარყოკაცო ქაღებებს? რა მოუტანა ასეთმა ქაღებებმა და ტაქტიკა სომხის ტეს? ვაწყვეტა, ვანადგებება. ასეთ ტაქტიკას შეგდენს ის მოჰყავს, რომ საბ. ნ. ბილ. ხალხს ხანგავს მთლიანად და-ვიდა, დაწმავლებთ ასეთ პოლიტიკას აწარმოებდნენ ქარ-თველი სოც-დემოკრატთა მთ ემბრობა. მათ მოქმედებას სომხის ხალხის დაშლულმად აცხადებდნენ.

ეხლა ექ დაწმავები მოქმედებულან, მათ უარ-

უყვით ასეთი ტაქტიკა... მაგრამ დაშინაყლების მეთოდო, მათი სამოქმედო ტაქტიკა ემორაკიანთ გარდახეწილ მენშევიკების ლიდერებს მუდუგეისებდა და ამ დაშინაყური პროუკაციის ქსელში აბამენ ქართველ ხალხს, „აღრიცხვაზე აყვანენ ჩვენი მიზნებზე, ისე რომ მათ ამის შესახებ ნუ ეტყვიან, ამისათვის საჭირო არ არის მათი ნებაყოფილი“.

რას ნიშნავს ეს? არის თუ არა „აღრიცხვა“, უდიდესი პროვოკაცია, უდიდესი პროლეტარული მწარტა?! ამ გზით სურს ნ. რამიშვილი ბრძოლა მიიყვას?! როდესაც ცალკე პარტიულმა მუშაკებმა და მთლიანად მუშაკებმა თვითონ ისახებენ განსაზღვრულ პოლიტიკურ მიზნებს, რომელთაგანაც ისინი მზად არიან არიან მასუბინებებშია იყის-რინ, ეს სრულიად ვასაგებია მაგრამ ის უღუმენტები, რომლებიც თავისთვის არიან, არაკეთაზარ სურვილი არა აქვთ თქვენს მიზნებში მონაწილეობა მიიღონ და თქვენ ქრ რინი მათ დაუთხიბავდა, სრულიად საიდუმლოდ აღორცხავან აყვით და თქვენი მოქმედების სასუბინებობისათვის თავზე ახევიან, ეს კ წინადაც წყალის პროუკაცი-ციაა.

ნ. რამიშვილის ემზინა: გაი თუ ბოლშევიკების დაცე-მის შედეგ ქართველმა მუშაკებმა და მონარქისტებმა გაგვეტოვოს დიხხ მოქ რამიშვილი, თუ საბჭოთა მენ-სუბინებება დაცვა მთელი საქაყმობო მასუბინათი, მაშინ საქართველოშიც დაცემა, და მისი მემკვიდრე რა-საკვირვებელი არ დარჩება მოლაგებ დემოკრატია, რომელსაც თვით ნ. ყორაღანი „დემოკრატის კრიხის უწყობლებს (ბრძოლა“ № 21). არაჲმ მას შესცვლის ფა-სისტიკური ბურჟუაზიის და მონარქისტების დიქტატურა.

ს. კეილა და ყუფილი მონარქისტების დიქტატურა, რასაკვირვებელი უფრო ადვილით გაატარებენ ცხოვე-მბუნი ფარმსტერი დიქტატურის პრინციპებს, ვიდრე უხერხემლო დემოკრატია; თუმცა ნ. რამიშვილის და მისი ტრანს სოციალისტ-დემოკრატების ფარმსტერიან ძილიან კარგად შეუძლიან შემხატარსტული მოქმობა. ნ. რამიშვილის და მის ჯგუფს რე ეზიზიება კომუნისმი და სოციალისმი, რომ მის წინააღმდეგ ბრძოლაში ემ-შევის მებისაჲც კი დაემუგობრდებიან.

მ. ცხობა ოროდურ სრუტე ვერად წოდებულ ირ წე-რეოლის და გ. ერანის კომპროკიხედ“. ოას იტყვიან ეს-ლა ესენი? ცხობაც მოიყრუებენ ყურს, თითქო მათ არა-ფერი იციან ამის შესახებ, რასაც ყორაღანი-რამიშვილი უშხალებენ ქართველ ხალხს.

მაიხიხიან ემსტრები იგზანენბა, ემორაკიის სახე-ლით ის აქ, აქტიურ მოქმედების პირებებს — და ეს „ქალ-წული“ ოპოზიციის სტუმს; აღზად იგი უტყდის იმ მომენტს, როდესაც ნ. რამიშვილი ფაქტს წინაშე დაყენებს მათ და ისინიც მამინ, დაწყებენ თავის მართლებას „ჩვენ არაფერი ვიცოდითო, ჩვენ ამის მომხიარ არ ვიცავითო“.

არა, მოქალაქე „ოპოზიციონერებო“, თქვენ თუ ანტიტურის მომხრე არა ხართ, თუ თქვენ არ ხართ იმას მოქმედ, რომ ქართველი ხალხი ანტიტურის საგნად გა-დაქცეს, თქვენ თუ არ ემხრობით იმას, რომ აქ, საქარ-თველოში სამოქალაქო ომი განაღდეს, თქვენ უნდა

სიქვათ თქვენი სიტყვა. წინააღმდეგ შემხიხევაში თქვენ ისეთივე მტერი იყენებთ, მშრომელი საქართველოსის როგორც ნიუ ოპონენტი და მისი ანტისოციალისტის ჯგუფი. ეს კარგად უნდა ასხვადენ, როგორც ამართ-სიე პრავის „ოპოზიციონერებს“. ტუტულიად ნუ ამარო-ლებენ თავს: მე უდიდესი ბრძოლის ნაბეჭობოც არ არის ერთია ბოლშევი წინააღმდეგ იდუგარი ბრძოლა და მეორე — მის წინააღმდეგ აჯანყების მოწყობა და ამ მიზნი ემარტრების გზაში იმპერიალისტების ფულითა და მათი ხარჯებით განსასრულიებოდა, როგორც ამის დიქ-ტორდანი-რამიშვილი მოქმედებენ.

საყურადღებოა ისიც, რომ ყორაღანი-რამიშვილის სრულებით გამოჰპარტია მუდუგელობიდან ის შვიდი წე-ლიწადი, რაც ქართველი ხალხის ცხოვერებაში განსაზღ-ვრულ პერიოდს შეადგენს. ეს პერიოდი გასაჭურებისა, სა-ბჭოთა მთავრობის მოღუგეობისა, უღობის რამოდენიმე ათეულ წელიწადს ჩვენსა ერმა, ჩვენმა მშრომლებო მს-კენება, ჩვენმა მუცნიერებმა, ინტელექციანებმა, უმუშაო-ვადეკო პროლეტარიატის დიქტატურის, და იმ აომუ-ნებლობის, რაც ამ 7 წლის მძიმეულ წმარბედა.

უდიდესია ის მიწუენება, რაცეც წინა მოვე-კებდა. უსაგებთა ეროვნული ინტერის, ეროვნული ეროვნობის განვითარება, რაცეც წინ წესაწებს ჩვენს ერო-ვნულ კულტურას.

მე ხახს ვესვამ ამ მომენტს, ე. ი. ეროვნულ მო-მენტს: და რომ ეს ასეა, ამით აიხსნება მის კარგობა, რომ, ჩვენმა ნაციონალურმა სამეცნიერო ძალებმა, ჩვენმა ინტელექციანებმა და მუცნიერებმა რა ვაიცეს, რომ ემორაკ-ცია მორც პროუკაციისათვის ემხადებოა, თაის სტე-უვა უწყე საქუგეობისათვის. მით, გარკვევით დავმე, ყორაღანი-რამიშვილის ტაქტიკა და ვასახედებს, რომ ისინი მთელი თავისი ძალი-ღონით შეხატობლებენ ხალ-ხის დაშლუგელ ავანტიურას და საბჭოთა ხელისუფლე-მასთან ერთად იჭებიათ.

და თუ ამას ამზახს ჩვენი ნაციონალური ინტელი-გენციის, რა უნდა სთქვას ჩვენმა გლეხებმა და მუცნიერებ-მა ისწორდეს მის მხსენი, რომელიც ვასულ პერიოდში წე-ადგენდა ქართულ მენშევიზმის დასაყრდენს ოცი-ტელს დღეს. ამ მასების მსხიხია, აზრკენება და რე-ვოლუციო სახლებით შეცვლილია. მათ სოციალური ინსტი-ტუთი და თავის სოციალური ინტელიტობა განსკვირტეს კომუნისტური პარტის საქმიანობა და იდეოლოგია მისი-ბინი გადაფასება ძელი ღირებულების გარკვევით და მტკიცედ შედეგ საბჭოთა პოტენტობაზე და დიდს ორ-განიულ მუშაობას ეწყევა.

თი ის ახალბა მზახს, რომელიც ჩვენ სრამდელიუმ არსებობს და, რომლის მიმდევრები ათიათასობო გან-საზღვრება.

ეს უნდა იცავდეს ნ. ყორაღანიამ, მინ უნდა იცოდეს, რომ წარსულ შედეგ წელიწადში ამითა არ იხუდია კომ-უნული ხალხის ყელა ფენების ცხოვერებაში და რომ ეს ხალხი სასტიკი წინააღმდეგობით უხახებენ ყოველგვარ ავანტიურას.

ა. ხელაძე.

ს უ გ რ თ ხ ი ლ დ ი თ

ცა თანდათან იღრუბლება, პორაზონტსედ მოსწინს სმინებლების წინამორბედი—მისი ნაკრწკლები, ოთ-ფის ყმების სუნი მოედო და დიდდგან დაწყებულ და ვა-თაყებულ ფენია საგნწყოფილით.

საბჭოთა პროლეტარულ ქვეყანას წავი ყორაბები თავს დასახიხან; იმპერიალისტური სახელმწიფოების ყელ-ში ემხრობენ პროლეტარულ სახელმწიფოს შედგარი აღმშენებლობით მუშაობა.

ისინი სამუდამით დარწმუნებულნი, რომ რაც დრო მია-ღის, საბჭოთა ხელისუფლება თანდათან მდგრადდება მუშა-და კლასი წელიწად იმართება როგორც ეკონომიკურად, ისე პოლიტიკურათ. ამავე დროს ეკრახის მუშაობა კლასი დაღ-სამბატოს და თანავიზობას პოლემოს, რაც ყოველი

მაღლებული და დაშლუგებულია გაბატონებულ ბურჟუა-ზიულ კლასისათვის ერთი მხრით და გახსნულ ემორაკ-ციისათვის მეორე მხრით.

აიტირებო ბოლო ხანებში დაიწყო შეხატკილებულ მუშამხიხეველ მოქმედება და მქედარი ბრძოლა საბჭო-თა ხელისუფლების წინააღმდეგ.

მეყვე და ინტლის-საბჭოთა ხელისუფლებათა შორის დამოკიდებულება, დაიწყო თავდასმა საბჭოთა სრულ-ეფუგების წარმომადგენლობაზეც, მოქალკის ეთიკობა ბოშინობით თავს დაესხენ ლენინგრადაში მუშების კრებამე ამოაჩავდა საქართველოს ემორაკიციას, რომელმაც გა-მოგზავნა ქართველები ნიუ ყორაღანთან, ნიუ რამიშვილის დიქტატურით და კურთხევით და სხვა.

ყველა ეს იმის მიმასწავებელია, რომ პროლეტარიატს უმზადებენ 1914 წლის და საქართველოს კი კერძოდ 1924 წლის საშინელ „პროლეტარულ დამპყობნაობას“.

როგორ უნდა შესვლიდ ამის მოშვება კლასს საერთოდ და კერძოდ საქართველოში?

პასუხი ცნობად ვართია: საერთაშორისო პროლეტარიატმა უნდა აღიბალოს ხმა და შესძინდ იმპერიალისტურ სახელმწიფოებს: აძრას მუშათა კლასის გამანადგურებელი ომი, გუმარჯავს მშვიდობიანობას, მუშათა კლასის მშვიდობიანობას!

შორს ხელები საბჭოთა პროლეტარულ სახელმწიფოებს! 1924 წლის ავანტიურის განმარბეხელ ზიზლი, წყევლა და კრულვა. შორს ჩვენგან სისხლიანი ხელის! ჯერ კიდევ არ მოუშუშებია ავსტრის შერ მიყვებული ტყველები ქართველ ხალხს. ჯერ კიდევ არ მუშობენ ის ტრამპლები, რომლებიც ქართულ ემიგრაცის ლიდერებმა მოაყვას... ისეთივე ავანტიურის განმარბეხად უყვალდ შეუძლებელია. მის არ ჩადენს სა-ქართველოს გამარბეხლებული ხალხი მან ერთხელ და საუდამოთ დაწყევლა 1924 წლის ავსტრის ლიბერა.

მეგან ჩვენ მანც არა ვართ დახლეული, რომ თითო-ორიოთა თავივლები ქუაზად შერყეული ავანტიურისტი რომ არ წამოყვება ევროპიდან გადმოსროლილ ანკეზულ და ქართველ ხალხს არ დაატებს თანზე უბე-დურ ლეკვას!

ამისათვის საჭიროა ყველა პარტიანსა და ქართველ ერის მოყვარულ ადამიანს ამოიღოს ხმა უდანაშაულო ხალხის მადლსარჩევად.

გადავლით თავაწინა გვიკეს. 1924 წელს, არადესაც ჩვენ ყოჩბოდ მოვლად ცნობა, რომ აჯანყებისათვის შიშის მხადება და დღევ უკვე დანაშაულობა, რამდენიმე ძვირად მუშამ მიგარბოთ ქ. ანდრონიკაშვილის აჯანყება მოხსნა ღლის წესრიგად... ჩვენ კატეგორიულად მოვიტოვეთ ისი ზისნა, წინააღმდეგ შემხებელში მთელი პასუხისმგებლობა ეკისრებად მას და მას თანამებრძობებს. წინააღმდეგედ მივიღეთ პასუხი დავლის პირობ: „აჯანყება მოხსნა“, „აჯანყება არ მოხდება“.

მიუხედავად ამისა ჩამლებიმი ხნის შემდგ ფაქტის წინაშე დამატკით. ჩვენ მოატყუებულ. უკეთ რომ ვსმკნათ მოგატყუებულ, რასა ხელი არ შეგვეშალა აჯანყებისათვის.

ახლა უკვე მწარე გამოცილებდა გვაქვ მიღებული, აწი გილოთ არ მოგატყუებულს, გარჩევა არ შეგვიძლია, ჩვენ ხალხის შევიცლებ ვართ და ხალხს უნდა უფროხად გულდას ღილად და სისწრაით რა უბედურებაც მოეწილს აჯანყებით.

ფაქტები ნათლად ღილადებენ, რომ მზადდება 24 წელსად უფრო საშინელი ღილები, ამისათვის ჩვენ ვალდებულნი ვართ თვითი ჩვენს დას ამოვიცილო ხმა და ყველას უხუთად მოსალოდნელი უბედურება. ჩვენ მუშები ვართ, არ ვტყუართ პორტრეტებს და პირად კარიკისთვის არ ვმტყუართ ხალხს ტყულის.

ამ რამდენიმე ხნის წინათ. როდესაც მუშათა კომისიამ მიიღო უტყუარი წყარობიდან ცნობები, რომ კელავ საქართველოში ეწყობა ავანტიურა, ჩვენ განვა-სილეთ „ახალი გზის“ გამოცემაში ამის გამო-ერთობის ნომერში იყო მოთავსებული წერილები „ახალი გზის“ წინააღმდეგ, სხვათა შორის ერთი ენზე № 1 წილად შექვათ: „დაუდვა განკითხვის ღელ „ახალი გზის“ ჰილარებს: ხელაქებს, კუპრაშვილს, მაკრაძეს და სხვას. მათ იციან, რომ ახლი მომავალში პასუხი უნდა იყოს საქართველოს მუშათა კლასის წინაშე თავის მოქმედებაზე, შიშისაგან არ იციან რა ქანან და „ახალი გზის“ ფურცლებზედ დაიწყეს წრიობა“.

მერე გვეკითხება:—რამ დღეაფრთხით, აჯანყება რათ გეგანდებათა?

ხურას უკაცრავად ბატონო №-ი ჩვენ რასაც ვეკეთებთ უკვე ვიცით. ჩვენი გადადგმული ნაბიჯი „საერთაშორისო-დაწობილია, პასუხსებებს თქვენ ვერ მოგუხობით, მარა ჩვენ კი მოვიზიბოთ თქვენგან პასუხს თქვენ

მიერ ერთხელ უკვე საშინლად მოტყულებულ ხალხს წინაშე.

თქვენ შორიდან თილადხეულული შორიანი მან სტრიკონებს, სრულად წარმოღვენა არა გვაქვთ, თუ არა მოხდა აქ. თქვენი თვლითი, რომ დაგნახნათ ის საშინელება, რომელიც თქვენი მოქმედების წყალობის შედეგი იყო. მე დარწმუნებული ვარ სრულყოფილ დაწობით, თუ კი თქვენი სრულყოფილი ნაბიჯია კი შეგარბინათ. ჩვენ არ გვეშინია პასუხისმგებობა; მაგრამ მზათა ვართ პასუხი ვა-გით ჩვენ მოქმედებამ, მარა შენ და შენ ამხანაგებს კი უნდა გეჩინებოდ ხალხს როსხებს.

„პრობოლის“ იმვე ნომერში მთელი სტრიაა წერილების, სადაც ირწმუნებიან: „პროვიათრი მზადება არ არის სა-საქართველოში აჯანყებისათვის და სხვა. ეს მხოლოდ პრაოკაციაა, რათა რებრესული ზომები მიიღოს საბ-ჭოთა ხელისუფლებამ ხალხის წინააღმდეგ, რომ უტყრო დაამშობდა და დამორბილის დამინაგებელი ხალხის“.

აი, სწორად ამაზე იტყვის: „ფიცო კი გვეწამ, მარა ბოლო გვიკეთებებსა“.

მაშ რა ნინაშენ უკანასკნელი ნოე ყოჩბანიასა და ნოე რამიშვილის ვაის აღები, თუ არა აჯანყების მოწყობას და ხალხისათვის ხურში მახლობის ჩიკე-მას? ნუ თუ იმდენად პოლიტიკური ბეკები ვართ, რომ არ ვიცოდეთ რა გზით შეიძლება ძალაუფლების ხელში ჩაგდება?

რამიშვილი იტყვება: „ძალაუფლება ხელში აიღეთ, შეადგინეთ დროებითი მთავრობა“—აი.

ხუთად ძალაუფლება ქნაშმ გიდა და მისთვის არ არის საჭირო აჯანყების მოწყობა და მისი ძალით აი-ღებნა? მსაკერველია ძალაუფლება შეიძლება ხელში ჩაიგდო მხოლოდ ბრძოლით და არა ნებით. ნ. რამიშვილი ი დროებითი მთავრობის თავიკეთებით უსთავოდ სკაილად-დემოკრატს მოითხოვს, მარა იმ პირობით, რომ მოკვანდელი მთავრობა მუვა ევროპიდან დროებითი მთავრობა უნდა გადადგეს. აქ როგორც ერუბა ნ. რამიშვილს უშინია, ვი თუ არ გადადგ დროებითი მთავრობა და ის უპროვითდოდ დარჩეს, ამისთვის წინააწერ უფლებს პირობებს. მთელი იმელები დამატებულია საერ-თაშორისო გარეთუფლებზე, იმზე, როგორ ფაქტობა: რამიშვილი. თუ საბჭოთა ხელისუფლება დამარცხდა, რა ბედი ეწვევა „დაზარტულ საქართველოს“ ნუ თუ ვიკობს, რომ დამარცხების შემდეგ ძალაუფლებას, რო-გორც აქ. საქართველოში, იმე რუსეთში. რომელზედ სო-ციალისტური ანუ დემოკრატიული ჯგუფი ჩაივლებს ხელში? თუ ის ამასი დარწმუნებულია, რათ უშინია ფა-მისტური ჯგუფის სპირიტინ კეთის, აღქმანდრე აკა-თიანის, ღლო კრესულის, იმე. კერნტაის ქაქკელ წილოაშვილის და სხვების?

თქვენი დიპლომ სასაბურს უწევთ სოციალიზმს. ასეთივე დიპლომ სასაბურს უწევთ „საკლავ ხალხს. თქვენ იტყვით:—ჩვენათ შეადგინეთ ხალხის სარა მად დაუკითხავად და შემხებვევის დროს გამოუტახეთ. ეს ხომ საშინელი პროვოკაცია არის? ერთი უხანთ სია ხელში ჩაგვრდა მთავრობას. ენის დაუკერებს მათ, რომ არაფერს იციან. ხომ შეიქმნენ უდანაშაულო მსხვერპლები. ნუთუ არ გენანებთა მათ სიცოცხლზე? ნუ-თუ არ გეყოთ 24 წლის ათასობით დანთხლები სისხლი საწყალი ხალხისა?

ქართველი ხალხი ღღეს ასე მოგახსენებთ: ჩვენ ჩვენ ბედის ქაყოფილი ვართ; მოგებებრდა ჩვენი სიბ-ბლი; დავებნებთ თავი; ნუ ეკუთვნის აქნის სისხლი! ნურას უკაცრავათ: საქართველოს მუშათა კლასში ღილი ხანია დაშობილები. მას ელარ წამოაგებთ პროვოკაციას ანკეზზე. კი კიდევ უფრო დუხანოვლებდა „ახალი გზის“, უტყრო მეგარდ „შეამტებრობეს თვის რიცხვს საბჭოთა სა-ქართველოს დასაცავად, ის მზად არის რევილიუციის სა-დარაჯობზე, ის საქუთარის სისხლი დაიკავს თავის საბ-ჭოთა სამშობლოში“.

კ უ რ თ ხ ე მ ი თ ა კ ა ვ ი ს ა თ ა

- სოლომონ, სოლომონ!
- რას მიზრძანებ?
- წაიკითხე „კომუნისტი“?
- არა, რა არი გვა შიგ?
- თო, ჩვენი ნოე რამიშვილი ძალიან მუშაობს თუ-იმე ევროპაში ძალიან.

— მე ძველი მონარხისტი ვარ და სოციალისტების მუშაობისა ათავარი მწმას.

- ვინ არის სოციალისტი?
- ვინა და შენი ნოე რამიშვილი.
- ჩამორჩენიხარ ქართველს ჩემო სოლომონ! რისი სოციალისტი, შენზე და ჩემზე უარესი მონარხისტი გახდარა ახლა. პროდპორ პაპასთან და ინგლისის მთავარ ეპისკოპოსთან დაუჭერია საქმე, მამ!
- რას მასხარაობ!

— რა დრის მასხარაობაა, წაიკითხე ერთი და! ჩვენი საქმე ახლა გაჩარხულია. ორი თვის შემდეგ შენ მამულში გეშვევი.

დაშორდენ ერთმანეთს. სოლომონმა იცნა „კომუნისტი“, გადაფურცლა საქარის, ჰკითხებდა და თავის თვალს არ უჯერის: რომის პაპა, კენტენბერიელი არხიეპისკოპოსი, ნოე რამიშვილი! სინამ, თელი საქრისტიანი ევროპა აუმხედრებია და მოკავს საქართველოს გასათავისუფლებლად.

ყოჩალ ნოე რამიშვილი, ყოჩალ! თურმე რა კაცი ყოფილა და ის კი მას ვაქცეულ გურულს უძახდა!

— მოიზრბნა ქლოშითი ბიანაზე, თავის მეუღლეს ახარა:

- ამას უყურე ამას, ბაბალო!
- რა იყო, რა მოხდა?
- რომის პაპა გაეგონა, რომის პაპა! ხელშეიფეხე მტრი ძალო აქვს, მამ!
- მერე რა იყო, რომ აქვს?
- როგორ თუ რა იყო? ჩვენ გვიჭერს თურმე მხარის საქართველოს წარმომადგენლად იფანიკი მისუვევია ინგოლი, აი ეპისკოპოსობა რომ უნდადა.
- იი, ერთი შენცა, ტყუილი იქნება!
- რის ტყუილი, ძალო, წაიკითხე და! ინგლისში ერთი დღი ეპისკოპოსია. ყველაზე დიდი, სულ ჩვენ მხარეზე გადმოუყვანია თურმე და მერე არ იკითხებ იესა?
- ვისა?
- ვისა და ნოე რამიშვილსა, ხა, ხა, ხა, ხა!
- კარგი ერთი ნუ გადამბრე და!
- წაიკითხე, ძალო, წაიკითხე მეთქი, აპა!
- მამ ჩვენი საქმე კარგადა ჰყოფილა!
- კარგად რომელია, ორი თვის შემდეგ მე და შენ ისევე ჩვენს მამულში იქნებთ!

(კოლ-ქმარი ერთმანეთს ეხვევა და სიხარულის ტრემლებს ვეღარ იკავებს.)

- ყოველად სამღვდლო, გვაჭრითხე!
- და დეკანოზი მიტროპოლისტი ხელზე ემთხვია.
- ახალი ამბავი იციო, ყოვლად სამღვდლო!
- ვიცი და მერე როგორი წარმოსთქვა დეკანოზმა რიხიანად, შემდეგ აეთო-იქო მიიხდა და მხას დაუძღამლა: ორ თვეში ამითი დფი აქ ალარ იქნება.
- ეგე, ქორია, ჩემო დეკანოზო!
- სრული კეშპირტობაა, როგორც გეტყობათ, ნოე რამიშვილის წერილი არ წაიკითხავთ.
- ნოე რამიშვილი სოციალისტია, ღელისაგან შერევენბული და მისი წერილების კითხვას არც შენ გირჩევ.
- იყო, ყოველად სამღვდლოც, იყო, მგარაბ ახლა ჩვენია, ჩვენი იმისი მეტყვეობითი საქართველოს განსთავისუფლების საქმეს რომის პაპა და კენტენბერიელი მთავარ ეპისკოპოსი ჩადგამან სთავებში! ამა წაიკითხეთ, თუ არა გჯერათ.

დუკანოზი აწვდის „კომუნისტის“ ნომერს. მიტროპოლიტი კითხულობს ნოე რამიშვილის წერილს.

— მე ყოველთვის ვიყავი დარწმუნებული, რომ ნოე რამიშვილი დიდი, ძალიან დიდი სახელმწიფოებრივი ნიჭია. ბოლოს მთავნო ნამღვდელ გზას: რომის პაპა და კენტენბერიის არხიეპისკოპოსი! ესაყოფილებენ წარმოსთქვა მიტროპოლიტმა.

- მიუღ ევროპას ამახედრებენ, მიუღ ევროპას!
- ორ ასეი ბურჯს ქრისტეს ცელსისის რა დაუღ-გენდა წინ, თუ კი ისინი მონდომებენ ჩვენი ბედი ახლა სიმილო ხელშაი. გვადლობ შენ უფალო!
- და მიტროპოლიტმა პირველი გამოისახა.
- ყოჩალ ნოე, ყოჩალ! სამედიცინო საქმე გაუკეთებია, სამედიცინო, არა ყოველად სამღვდლო?
- რა თქმა უნდა. ჩვენ ახლა ერთი საქმე გვემართება, დეკანოზო! პარაკლისი უნდა გადავიხადოთ ამის გამო.
- დაღვიჭერენ. ყოველად სამღვდლო!
- ვითამ გახედავენ კიდე?
- რა დაუღგებათ წინ, თავხეხულაღებული ხალხია!
- ჩაქცეულ კარი, ან აგერ გადვიხადოთ პარაკლისი.
- დეკანოზო, შენ მოხრჩბებული კაცი ხარ და უშინდა გიოგნის ხატი უნდა გაუღგებოთ როგორმე ნოე რამიშვილს, ეუბნება მიტროპოლიტი ნაპარაკისეს.
- ამ ორ თვეში აქ იქნება და აქ მივართავთ, რაღა-იქ ეუღგებოთ.

— ფოფოლია, ფოფოლია, რა გახარო, რა მიზრბის და მოძიბის სოფლის მღვდელი.

- მიზრბი ჩქარა, ნუ გადამბრე ბეჩა!
- რომის პაპა არ გაგაგონია, რომის პაპა? ხემწიფე-ზე შეტია, იყოღ. ხემწიფე მას ფეხზე უნდა ეამბოროს ხოლმე. ამა: ინგლისის არხიეპისკოპოსი გაეგონია, კენტენბერი? თუ ის არ მივიდა და სუფია არ აქურთბა, ესე ინგლისის ხემწიფე პურს ეერა პაპს ამა! ნოე რამიშვილი არ იცი, ნოე რამიშვილი, მინისთან რომ იყო მენწევიკე-ბის დროს? ამა, კაცი თს ყოფილა აი! იმდენი შეჩინია იმდენი პაპასთან და იმ კენტენბერსაც, რომ ორჯერსათვის იწარჩილი მოუწონებინა: ორ თვეშია საქართველოდან უნდა წახვიდეთ.

- კიი ბეჩა, ნუ თუ მართალია?
- როგორ თუ მართალია, აი გაზნოში სწერილია თვითონ ნოე რამიშვილის ხელით.
- რომ არ წაიდენ მერე?
- არ შეუძლიათ, რომ ის პაპა და ინგლისის არხიეპისკოპოსი ჩვენ მხარეზე გადმოსულან, ძმარა ქართველი სამღვდლოებრს ამდენი ტანგავა, რა კი იმით ბრძანეს, გათავად: წინ გელარაგერი დაუღგებთ.
- ეგაი, ერთი თუ მეღორის კიდევ შენი მოტანილი ბეჭისა და საბილოების ნახევა, მერე მოკედე, აღარ ეინაუყო.
- მხარული მღვდელი და ფოფოლია ერთმანეთს გადახევიენ.

— წაიკითხე ნოე რამიშვილის წერილი? ეკითხება ერთი მენწევიკი მეორე.

- მერე რა გინდა, რომ წაიკითხე?
- ჩვენ გვეგონა, რომ ის ხალხი იქ საქმეს აკეთებდა და პაპებთან და ეპისკოპოსებთან კავშირის დაქვრა საქმე არის მერე?
- შე კაცო, როგორ მალე მიხვდი, რომ ყოველივე ეს პროფუკაცია არის და აქვეა შეთხზული, რომ ჩვენ და ჩვენს ბელადებს ხალხში სახელი გაგვიტონან.
- ვინ შეთხზა მერე?
- ვინ და გვიჭერ?
- ლიც შეთხზეს? წერილი ზომ ნოე რამიშვილის ხელით არის დაწერილი.
- წერილი ზომ ნოე რამიშვილის ხელით არის დაწერილი!
- საიდან იცი?
- საიდან ვიცი და ნოე რამიშვილის წერილი სამცე მაქვს სახლში უწინდელი. სულ მისი ხელია ეს წერილი!

ლი, სულ ტყვევლა ედება ლობე-ყორეს. თავი მოგვერა და შეგვეკრებინა. რაც კარიალია, მართალია.

— პოო და ამიტომ უნდა ვიძიებო, რომ ეს ბოლშევიკების მორიგი პროვოკაცია არის და წერილი აქაა შეთხზული; მეტი ჩემო მშაო აღარა ერთ დავეჩვენია.

— ყველაფერი შესმის, მაგრამ ეს სოციალისტი მინსტრი, რომ პაპასა და ანგლისის არხივისკომოსის ჩასქიღებია. რა ანღავია, ასე ვამასხარაება საკუთარი თავისა და რწმუნება რქინდა? ეკითხება ერთი მუშა მეორეს.

— ვიზე ლაპარაკობ?

— ვიზე ლაპარაკობ? არ წაგივითხავს მისი წერილი?

— პოო, წყალწაღებული ხავს ეცდებოდაო არ გაგიგინია? ის ისეთი კაცია, რომ რა კი ერთხელ დაგორდა, იგორდა და იგორებს. ან კი რა ჰქნას: ძალიან უნდა თურქი დემოკრატიული საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრობა.

— არა შეჯდა მწვერი ხესა, არა იყო გვარი მისო. ერთხელ შეეკლიო და იმას ჩავაბარეთ ქვეყნის საქმე. იხლა კი ჩვენში მისთანა მუშას ვიღარა ვხანავ, რომ ნოე რამიშვილის ფასი და ალფა არ იცოდეს. დღე, ნოე რამიშვილმა და მისმა ამქარმა ენისკომოსებისა და პაპების თანაგრძნობაზე აწუნონ თავისი იმედები. ჩვენ შევეციოთ გავეცეთ ჩვენს მთვრობას და მასთან ერთად ესქველიო ჩვენი ბედი, ბედი პროლეტარული.

— მამის სული არ წამიწყდება იმ შენს პაპასაც, არხივისკომოსსაც და ნოესაც კეტიო თავს გაუტეხავი. თუ თავის ქერქში არ დაღებენ და აქეთ მობედეს, ეუბნება წერილობითი გლეხი მეორეს.

— რა იყო, რაშა საქმე?

— რა გიცო, ნოე რამიშვილი, აქ რომ მინსტრობდა და მერე იქ რომ გაიქცა, ეგრამაზოო, იწერება, მალე ჩამოვალ და რომის პაპა და ანგლისონების არხივისკომოსის მომხმავს შექენი ლოცვა-კურთხევისთვინაო.

— კაცო, ჩვენი მღვდლებიცა და ეპისკოპოსებიც

იმით მირთვან იქა, ჩვენთვის საჭირონი აღარ არიან და იმათ პაპასა და ეპისკოპოსსა რა თაშმა ვიხსილო.

— რამიშვილსა ალბად პონია, რომ დღე და ღამე სულ იმაზე ვფიქრობთ. ჩვენ ერთ მუშებო და გლეხებო: გვყავს ჩვენი საკუთარი მუშა-გლეხური მთავრობა ჩვენს საყოფილო ვაით და იმას იქა რა უმშაკები უნდა?

— რა უნდა და მინისტრობა!

— ხა, ხა, ხა, ხა!

— ხა, ხა, ხა, ხა!

— ცოლ-შვილი არ დამებოცება, ამით რომ მიცონება, ჩამოდიო, ჩვენ უნდა გავსქუარდეთ მას; ჩვენ გლეხები. ის ვაებტარებ არ იყო, რომ ამ ორი წლის წინათა აჯანყება მოგვიწყო და კინაღამ არ დაგვღუპა სულ ყველა, ამდენი ხალხის ცოდნოში ჩაგვა?

— ალბინად იყავი, ჩვენ შექყანასა ის ისე ვეღარ იხილავს, როგორც მე და შენ შარშანდელ თოვლსა.

— ეე, თუ ექვსი წლის ხეცოლის შემდეგ რომის პაპასა და კენტრბერგიის არქივისკომოსის მთავრობა. ჩვენი საქმე დალუპული ჰყოფილია წამობაძასა ნოე რამიშვილის წერილის წაჭიხების შემდეგ ყველამ, ვინც კიდევ ეგრობისაკენ იყოღობა.

რა თქმა უნდა, რა თქმა უნდა! აქამდინაც რომ შეგვეგნო ეს ყველას, ჩვენი საქმე ვაცილებით უკეთ იქნებოდა, უხზროდ უგუნუზოად არ გავიღებდით ამდენ მსხვერპლს.

რომის პაპა და კენტრბერგიელი მთავარ ეპისკოპოსი კი მანც უფროდ საჭირონი არიან იმ შემთხვევისათვის, როცა ნოე ყორდინა პარტიზანდ გეობრანდებს და ასლა კი საჭიროა აჯანყება და აჯანყილიო. ჩვენ აჯანყდებით, დავიღუბებთ; მაგრამ სამაყიროდ ჩვენს სულსას რომის პაპა და კენტრბერგის მთავარ-ეპისკოპოსს მამადღობის შეავღებებენ!

„შუგავსო საქმე ყოველი

მოკლეა, მით ოხებია,

რა ურქავს, რა მოუქმხახეს,

რა წილი მოუწერია“!

ივ. ვამაიოილე

რ პენას სპარსიველომ

8.

305 რ სთმავ

ისტორიის გამოცდა ჩვენ ვერ დავეცაოეთ, პოლიტიკური და ეროვნული ალფა ვერ გამოვიჩინეთ და საბჭოთა ხელისუფლებას დამყარების ფაქტს რუსეთის შაბლონის თანახმად მკუდღებთ. ჩვენ ვერ გამოვიფხვინეთ რუსეთის გამოცდილება და ჩვენი გიბნობა და გონება სასქებით ვერ შევათანხმეთ. საქართველოს თავისებური პირობები ვერ გავითვალკწინეთ.

საქართველო ეგრამაში და საქართველო საქართველოში ჩვენს არსებამო ერთი მთავრეს დელუბრადობა და ჩვენი პოლიტიკური შეგება გაჯარა. აი აქედან გამოძინებარება ის კურობხული მდგომარეობა, ომდღღოვად ჩვენი ინტელიგენცია იმ თავიეთე ჩაკარა: მან ვერც კაპიტალი მოიპოვა და ვერც „უმანკებმა“ შეინარჩუნა ჩვენი კაპიტალი კი იქნებოდა: 1) ჩვენი ეროვნული პოზიციების გაძარება. 2) ქვეყნის ეკონომიურ-კულტურული აღორძინებისათვის ყოველ მხრივ ხელის შეწყობა. და 3) ჩვენი პოლიტიკური და ეროვნული აქტუების ეფიკური არსებობის უზრუნველყოფა, რაც მოასწავებდა ერთხელ და სამუდამით ყოველგვარ ავანტიურაზე ხელის აღებას: დღეს არავენ დავობს იმის შესახებ, რომ ეს ეროვნული კაპიტალი ჩვენ შეგებოდა ან ჯერ მანც ვაგვემოიძიებოდა, რომ იმ თავიეთე (ე. ი. 1921 წლიდან) ჩვენ სინდრის ქვეშ სააღმშენებლო საქმეობათა ჩავბმულიყვით.

1921 წელს საქართველოს საშობათა ხელისუფლება ჩვენს პოლიტიკურად მოაზროვნე ინტელიგენციას ეუბ-

ნებოდა: მოდიო და ვიმუშავებო. მოვდივართ, ამბობდენ, მაგრამ ყველა ფებს ოთრედო, თითქმის არავენ მიღოდა.

ჩვენი ძველი ყალბის პოლიტ. ინტელიგენცია სახელი აქ იყო, მთელი კი ეგრამაში. აქედან წარმოიშვა ლიონალბონდ დელკარაკები და პოლიტიკური ანაბიოზი.

1. დემოკრატიულ საქართველოს პოლიტიკურ პარტიებიდან დელკარაკიოთ პირველად მენშევიკური პარტია გამოვიდა. 10 აპრილს მან მოახდინა საჯარო ჰარტა და გამოიტანა რეზოლუცია, რომელიც, მართალია ბევრ რამეზე ბუნდოვანი იყო, მაგრამ მანც იძლეოდა ხელისუფლებასთან თანამშრომლობის საკმარ ნიადგს. ხელფერებსკამ უარყო საბოტაჟი, შეიქმნულბა, ინტერვენცია და ეხანება, რომ „მას მიუღებოდა მიაჩნია შეიქმნულბითი მეთოდები და ვადაპრით ფურთხილბეს თავის თანამგრძნობსა და მთელს შვიარადღებულ ვამსვლდობსაგან“, რომ ის „ვადაპრით უარყოფს კავშირს იმპერიალისტურ ძალებთან“ და სხვა.

ასლა თქვენ ბრძანეთ, რა სურს ამ პარტიას, რომელსაც არ უნდა შეიარაღებულბო აჯანყება; საბოტაჟი, ინტერვენცია და იმპერიალიზმბთან კავშირი? ცხადია, მას სურს არსებულ ხელისუფლებასთან ლიონლობა და თანამშრომლობა. სხვათაირი მოდელსი შეუძლებელია. მასხალბამე, 10 აპრილად მენშევიკურმა პარტიამ დააკარავა „დემოკრატიული უმანკებმა“—ის მოლაღობა!

2. ქართველ დედრალისტებში 1921 წელსივე გან-

ხეობებში მოხდა, ნაწილი თ. ლონაძის და შ. ნუცუბიძის მეთაურობით აქტიურად ჩაება საბჭოთა ხელისუფლებასთან თანამშრომლობაში.

პარტიის დანარჩენმა ნაწილმა გამოიტანა საგანგებო რეზოლუცია, რომელშიც მოწოდებული იყო წევრებს და მთელ ქართულ ერს საბჭოთა ხელისუფლებისათვის მტრულად თანამშრომლობისგან და ოფიციალურად აღიარა, რომ ის „ცნობს საბჭოთა სისტემას“, უნიადან „ამ ფორმითაც შეიძლება შრომობილი ხალხის ინტერესების დაცვით“. (იხ. რეზოლუცია) ე. წ. ქართველ ფელტარალებისთვის პარტიამ ადვილად ვადასტურა ის, რაც დემოკრატიულ ნიადაგზე მდგომარეობს პარტიისათვის ყველაზე მეტი იყო — ათის საბჭოთა სისტემის მიღება. ამ ნაირად ქართველი ფელტარალების პარტიამაც აუღიარა პარტიის და ორტალიანურად დემოკრატიულ სოციალიზმს გადაუდგა!

3. ქართველმა ესერებმა (მთლიანად, როგორც მემარცხენეებმა ისე მემარჯვენეებმა) სცნეს საბჭოთა ხელისუფლებას და აღუთქვეს მას მხარის დაჭერა.

4. სასტუმრო „ჯგორგაბე, კ. ნინოში, კ. ნინოში, ა. ნინოში, ა. ფრანკლინი“ გამოსეკა თავისი აზრი შექმნილ მდგომარეობაზე და განაცხადა, რომ „საბჭოთა სისტემა მას მიანიჭა ერთ-ერთი ფორმალური საშუალებით შეიძლება დამკვიდრდეს მუშათა კლასის სრული პატრონობა“ (იხ. „პლაკატურა და მასალები“, გვ. 9).

5. გამოაქვეყნა ფართოვე თავისი დეკლარაცია „რეზოლუციის“ პარტიამ საქართველოში, რომელშიც თლიდს მოწოდებას საბჭოთა ხელისუფლებას და აღუთქვა მხარის დაჭერა. დარჩა მხოლოდ ქართველი მაცოდებელ-დემოკრატების პარტია, რომლებმაც სამადგენოდ 1924 წელს მოითხოვეს საგანგებო ურთილება და განაცხადა: ვინაიდან ჩვენი ერთგულება პროვარამა (საქ. დამოუკიდებლობა) ბოლშევიკებთან უკვე განახორციელეს, ჩვენ ვსთხოვ ჩვენი პარტიის...“

1924 წლის აგვისტოს აჯანყების შემდეგ ჩვენი საზოგადოებრივი უდიდესი გარდატეხა მთელს რაიონს მოქმედების სხვადასხვა საზოგადოებრივი წრეების ოფიციალური განცხადებით და დეკლარაციებით. მივიხსენებთ სოფლის მეურნეობის ან რას ამბობენ ქართველი პროვარამის თანხმით დეკლარაციის, რომელიც დაიბეჭდა დაზ. „კომუნისტი“ (1924 წ. № 20, 7 სექტემბერი).

„საბჭოთა ძალაუფლება შემდგომადგარდა იყოველგვარი საშუალების მხარობდა დასტურულ ცხოვრების განხორციელებას და კულტურულად აღორძინებისათვის და შექმნილ პარტიებთან ერთად მიმართულებით წინსვლის პერსპექტივები იმსახურებდა ქართველ ხალხს წინაშე. კულტურული ცხოვრება საზოგადოება და მდებარეობილი კეთილი, ერთ დროს შეფერხებული, ნულ-ნული დაიბრუნა წინაშეა და განუთქვამდა გზაზე, რომლის დადგენილი მოწყობა უფრო ვარკვევად სწამდებდა და ყოველთვის თვალსაზრისით და ხელსაყრელ იყვნენ.“

მრავალ მხნე მდგომარეობაში დაბრუნებულ ენას და მწერლობას ხელსაყრელი პარტიები შეეცნენ და აგვიკეთეს უტყუარა წინაშე დადგურა. ამის მკვიდრული მოწინავე აუტორიტეტი ახალი სკოლა და ქართული მუშაკლასი გამოიხატა, რომელთა რიცხვმა საბჭოთა ძალაუფლების დროს ისეთ რაოდენობას მიაღწია, რომელსაც იგი ერთ წინადატე რეგამის დროს ადვილად არა ჰქონია. ყველა ამს შეეცდნენ აუტორიტეტი, რომ სამი წლის წინაშევის შემოქმედებით მუშაობის შემდეგ საბჭოთა ძალაუფლებები ქართველი ხალხის ფართო მასების შთაბრძნა იყო, რომელიც ქართველი ხალხის სსსრკოსკოსო ინტერესებისათვის ირანულიად იყო დაკავშირებული. საბჭოთა ძალაუფლებას მეტი შექმნილი მწოდებლობა პარტიებში ერთადერთი თავადები და სწავლარია იყო კულტურული და ეკონომიკური აღორძინების მომავალი განვითარების“ და სხვა.

დეკლარაციის ხელს აწერეს: საქ. უნივერსიტეტის რექტორი პროფ. ივ. ჯავახიშვილი, პროფესორი პროფ. შ. ნუცუბიძე, პროფ. ა. დიდიუბლიძე, პროფ. ა. მაჭავაძე.

რინი, პროფ. გ. ახვლედიანი, პროფ. ალ. ჯავახიშვილი, პროფ. გ. გეხტანი, პროფ. კ. ამირხანიანი, პროფ. შ. მუსხელიშვილი, პროფ. გ. წერეთელი, პროფ. გ. ჩხენიბერი, პროფ. ა. ბერიტაშვილი, პროფ. თ. ქუთათილაძე, ვლ. თლენტი, ბერიტა გ. ასათიანი, გ. ნიკოლაძე, მიხ. მანამბერიძე, გ. ჯავახიშვილი, გ.რ. ნათაძე, ი. ანდრონიკაშვილი.

პარტიული მწერლების დეკლარაციები

(იხ. ვაზ. „კომუნისტი“ 23 სექტემბერი 1924 წ. № 217) „საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების დღიდან საქართველოს მთავრობამ განსაკუთრებული მხარსუფლებით გამოიჩინა ქართველ ხელისუფლებისათვის: სწორად და სკაიფიერად განვიითარა სახელმწიფო ეკონომიკობა, თვალსაზრისით წინადატე დაეტყუა, თეატრის, მწერლობას და ხელოვნების დანარჩენ დატეგებს.“

ქართველ ხელოვნება ეკვშირს, რომელსაც მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს ჰქონდა შემოქმედების ფართი გეზის საშუალება, მისი მუშაობის შედეგში სხობოლოდ დაწინდდა, რომ საბჭოთა სახელმწიფოებრივ სისტემამ შექმნა საუფროსო და მტკიცე ნიადაგი, ერთგულ კულტურის ნაყოფად წარმოაგონა თავისი ეს შეგნება თანდათან შეიკეთდა გზას ქართველ ხელოვნებას წრეებში და ბუნებრივად მყარდებოდა ხელისუფლებისა და ხელოვნათა შორის სრული კონტაქტი კულტურულ შემოქმედების საქმეში.

საქართველოს ხელოვნათა ეკვშირს, რომელსაც სწამს, რომ ერის დამოუკიდებლობის საფუძველს შეადგენს ეკონომიკური და კულტურული აღორძინება, რომლის რეალური მოწყობის იმდენად საბჭოთა წყობილება და, რომ მხოლოდ ამ წყობილებას შეუძლია უზრუნველყოფს ქართველი ერის საინტერესო ინტერესები.

ამ საფუძველს ეკონომიკურად უნდა რომხარდეს ქართველ ხელისუფლებას ნიჭი, კოდან და ენერჯია. ხელს აწერენ: სრ. საქართველოს ხელოვნათა კულტურულ ეკვშირის თავმჯდომარე: კ. მაყაშვილი, ანაშენი ალ.; ვახაშვილი შ.; არაქიშვილი ა.; ბარნიკი ვ.; ვახაშვილი ვ.; გრიშაშვილი ა.; დადიანი შ.; ეკვლიანი ვ.; თაყაი სოლომონი. (ოხოლო მუსე). თომიძე მისე, კოტეტიშვილი ვახტანგი, მაშალაძე შ.; ნიკოლაძე იაკობ.; რუხაძე ვალანო; სიამონი ერისთავი ვ.; ტუქიშვილი ვ.; ანაშენი შ.; ქიანიძე დევი.

ასეთივე დეკლარაცია გამოვიდა ლიტერატურული ეკვშირს, რომელსაც მეთაურობენ გ.რ. რბაიძე, მ. იაშვილი და სხვა.

1) გ.რ. ლორთქიფანიძე, დუმბა, მთავრობის თავმჯდომარე, მაშალაძე, მთაწერა ხელი ბოლშევიკებთან შეთანხმებას ქუთაისში, არ იზიარებს ემბერკოსის პოლიტიკას. ემბერკოსის პროკურატორის თვალსაზრისით უნდა მოხალატე!

2) სეთ დედგარიანი მრავალჯერ გამოვიდა საჯაროდ საბჭოთა ხელისუფლების სსსრკოსკოსთან. თეთი ნ. რამიშვილის სდირექტორი რეკენზიით „პოლიტიკა“.

3) გ.რ. ვორგაბე, კ. ნინოში, ნიკ. იმნაშვილი (სსსრკოსკოს რექტორი) „პოლიტიკაში“ არიან, უნიადან მიიღეს საბჭოთა სისტემა და პროტექტორი კომიტეტის პროკურატორის დროს განაცხადეს, რომ ხელს იტყვენ საბჭოთა ხელისუფლებასთან ბრძოლაზე და რჩებიან ლიბერალურ განუწყობილობით.

4) თეთი ვს არის იმის მიმხრე, რომ ისინი ნ. რამიშვილმა თავის კალაქიდან გამოიკეთა.

4) ვიტორი თვზაია იყო ს.-დ. ფრაქციის ოფიციალური ორატორი და ნ. რამიშვილის პოლიტიკის უფროსი უფროსი დამცემი დამცემი კრებოთა შემდეგ იყო მესმეციების არალეგალური წევრი, იმ ცუტის, რომელსაც 1924 წელს აგვისტოს აჯანყება მოჰყოლია.

1924 წელს გამოვიდა მოკლე განცხადებით, სდამცემი ავანტიურისტული პოლიტიკა და მით განსწავლეს მრავალჯერ პარტიის ისტორიაში ახალი ფორმული სიბერადეო წარ წერით „ვგზობ და გამოვიდარე“.

ხელში, არაფერ ღირებულებას არ წარმოადგენს, მაგრამ მშრომელი საქართველოსთვის კი ეს დიდი ანაკლიაა და სწორედ იმიტომ, რომ მომავალში ასეთი ანაკლიის საქართველოში აღარ ქონიათ ადგომა, შესვლა მუშათა კომისია, რომლის მთავარი დანიშნულება იყო და არის, აქვსნას მშრომელ ხალხს ემიგრაციის ბედადების დამღუპველი საქმიანობა.

რუსიანდნული იყო, რომ ავგისტის გაკეთებლი საქმარის იქნებოდა პარისში მოკალითებულ მენშევიკ ლიბერებისთვისაც, მაგრამ ეს ასე არ მოხდა. რამოდენიმე წნის დღეობის შემდეგ ემიგრაციის ბუღალები კვლავ ამბაურდნენ. ამ საქმიანობაში მათ ხელი შეუწყო ინგლის-საბჭოთა კავშირს შორის ურთიერთობის გამწვავებამ.

ამ დღეობში პოლიტიკურმა სამმართველომ საქართველოს საზღვრებზე დააბატონა მენშევიკების მიერ გამოგზავნილი ემისიონი ივანე ქარკიაძე, რომელსაც აღნიშნულია მთელი რიგი საბჭოების მომავალ სამოქმედო გეგმის შესახებ.

უმიჯარეს ამ საბჭოებიდან გამოქვეყნდა საბჭოთა პრესის ფურცლებზე და მას უკვე იცნობს მკითხველი საზოგადოება.

ემ დაბასათიებელი სხვათა შორის ის არის, რომ ეს გეგმები სიტყვა-სიტყვით ვანგებოდა იმ მუშაობის, რომელსაც ემიგრაცია აწარმოებდა ავგისტის გამოსვლებამდე.

მენშევიკი, ლიბერია ქორდანიის თურათული თვალსაზრისით უფროდა საკითხს და მასხრელებს სამ გზას საბჭოთა ხელისუფლების დასამზობად. ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ქორდანიის მიერ წამოყენებული პოლიტიკა ორი დეპუტატის განხორციელებზე ფიქრი ზედმეტი იყენება; რაც შეეხება მესამე დეპუტატს. ე. ი. სამხედრო ვართულებს, აქაც ქორდანიის სამწევრობად უნდა ითქვას, რომ მას იმდენად ჯერ-ჯერობით მანიკ არ უმხარობდა.

მათილია ინგლისის კონსულგატებმა მოაგრობდნენ უკვე გადასვლა პრაქტიკული ნაბიჯები საბჭოთა კავშირის მიმართ ჩასართყვად, მაგრამ კვებდა იმდენად საკუთარ ამას. სხვათა შორის ის გარემოებაც აღსატყუებს, რომ გენერალი მანუალოვს საიდუმლო მოლაპარაკებებში ერთგობით; შიდგეტა ვერ გამოიღო და ხუმრობების გეგმები პარისში გამოქვეყნდა დაწინაურდა.

უფრო დაბასათიებელია ნ. რამიშვილის „პროგრამა“. მას ხომ თორიერი არ სურდად საბჭოთა წყობილების დამარცხების საქმეში. ვერ დროს ეს უფროსი პოლიტიკოსი იმასაც კი ამბობდა, რომ საბჭოთა ხელისუფლების დაბნობის ჩინეთის რეკოლოციას გამარჯვებულ რეკოლოცია სრის, ეს ანბრი ეხლა რამიშვილის მოპოვებულადი მიზანია და თავის წერილში ამგვარ ამის შესახებ რატორის ამბობს:

სამბეგობად რამიშვილი მოსაბაბრ განიხილს. რომ, „თუ დაღმრთებლის დაცემა მშინაგანმ კარხისა გამოიწვია, ბოლშევიკები უნდა დეიგატორიანი სახელმწიფოდ ქაილ-სურთების ბოლშევიკები შევიკარო და ადვილგონით უსაბიფელოს დაბოკატელებლი რესპუბლიკა. ამბეუ დროს უნდა დავებმართო აზერბეიჯანის კრს და მთიორლებს ახადღებინო და დამკვიდრონ დამოუკიდებელი რესპუბლიკები“-ო.

მათილია, შინაგანი კრიზისები ხშირად იწვევს ხელისუფლების ჩამოგდების კუპაყაფული მასების მიერ, მაგრამ მოკლედ გადავივლით თვალთ, თუ რაოდის იყო უფრო დიდი კრიზისი საქართველოში, იმ დროს, როდესაც მენშევიკნი ბატონობდნენ, თუ დღეს.

თუმცა ამის შესახებ ლაპარაკი და მტკიცებუა ზედმეტია, მაგრამ მაინც უნდა ითქვას ორიოდე სიტყვა ამ საგანზე თუ კრიზისებზე ლაპარაკი, უფრო დიდი კრიზისი არასდროს არ შეიძლება იყოს, ვიდრე ეს მენშევიკების ბატონობის დროს იყო.

როგორი მდგომარეობაა დღეს? ნოე რამიშვილია იქნენ არ იცოდნენ და ჩვენ მოვაგონებთ, რომ დღეს, 26 ივნისს, საქართველოს მშრომელი ხალხი ზეიმობს ამიერ-კავკასიაში უდიდესი ელსადგურის — ზაქვასის გახსნის გამო, ხლლი 28 ივნისს ქუთაისში სა-

ფუძველი ჩაეყრება ზაქვასზე უფრო მსღავრ ელსადგურის აგებას რიონზე. რა არის ეს, უკანონების გამომწვევი თუ საქართველოს აღორძინების უმთავრესი საწინააღმდეგო?

დახარბენ მილწეების შესახებ აქ აღარ ვილაპარაკებთ, ვიტყვი მხოლოდ, რომ ვასამტკიების შემდეგ საქართველოში იმდენი რამ გაკეთდა, რამდენიც ათავილი წლების განმავლობაში არ გაკეთებულა; ეს ეკონომიკური აღორძინება იმდენი ხომ მშრომელი ხალხის ეკთვოლდებოდასაც ნიშნავს, მუშევრებს მატერიალურ პირობების გაუმჯობესებას მოასწავებს, და თუ ეს ასეა, მაშინ ვის უნდა დაეყარდნის ნოე რამიშვილი და კომპანია საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლაში? (სხვათა აზრია, ჩველად რეკოლოციითი განაწყენებ ელემენტებს და სწორედ სხასილიც სულაც არ აწუხებს. სწორედ ამიტომ, დღეს არის ყველაზე უფრო საბჭოთა ხმის ამაღლება მენშევიკ ლაღვლების დამოუკიდებელი საქმიანობის წინააღმდეგ. ყველაზე დაბასათიებელია მენშევიკების ბელადებისათვის ნოე რამიშვილის წერილის ზოლი, სადაც ის ამბობს:

„იქონიბთ სახეში ის გარემოება, რომ ჩვენ ინგლისში ელხის მასულებითი დავმტრებელითი ეკონტრბოლის არქიქესილია მოსაზრება, ხლლი რამიშვილი პაბათს გვაყვას გასაქიფო ბული წარმომადგენელი იმისიკი (რ. ოგენი). ხმები მთლის საქართველოდან, რომ ჩვენე ელხისის ვადაღვლები უკვე მისიან უნის, კრედე შემობეგვითი უნდა საგვარჯილოთ ვადაღვლითი უნდა, რაც ეკლესიის ენება, ეკონომიბი ამას მტრად დიდი ჩინიშნობოდა აქვს“-ო.

როგორი მოყვრის მეთხველი „სოციალისტ“ რამიშვილის მიერ დაწერილი ასეთი მატრიალიტი? მენშევიკები დავმტრებელითი არიან ინგლისის არქიქესილისთან და რამის პაბათს, რომლებიც მშრომელი ხალხის დაბეგვების უმღელესი მოციქულები არიან. მერე და ის ვადაღვლები უკვე ელხისის ოდებრები ამ ბერბისაგან? რაბად ამას რომ ეკთვოლდეთ ველხისს ეგრობის კაბილარატორი მათაღვლები დიდი ვადაღვლები და ისინი მოსაზრებას მოახდენენ მათზე საქართველოში ინტერვენციონისტობის.

თუ სადამდის დაქება საქართველოს მენშევიკური პარტიის ლიბერების საბჭოთა ხელისუფლებასთან ბრძოლა საქმეში, საცდელად იმისა, რომ მიმართონ ეგრობის მუშათა კრას დამბარებისათვის, ისინი საწოდდლები საქმელებში ფიქრობენ თავიანთი მატრეილების განხორციელებას.

ამუდან საქართველოს მშრომელი ხალხი უსასურდ ვადაღვლებს მათგან და ეტყვის ემიგრაციის ლიდერებს:

შარს ჩვენგან თქვენი უაზრო პროგრამები და დამატეველი გეგმები, ჩვენ ერთხელ და სამუდამოდ დავაღვლებთ გარყვეულ გზას, ეს არის საბჭოთა ხელისუფლებასთან და კომუნისტურ პარტიასთან შედრო თანამშრომლობა, რომელსაც მოაქვს ჩვენთვის საქართველოს პოლიტიკური და ეკონომიკური აღორძინება, ერთა შორის მჭირი კავშირი და მშობილითა კვილიდობა, რაც საუცხოვრო თავებია სოციალისტის საბოლოო გამარჯვებისათვის.

ს. კლიაძე.